

ELÄMÄN KOULUA

I

TALOUS OPPIA

KIRJOITTI

MATTI KURIKKA

HELSINKI 1906

ELÄMÄ OSUUSKUNNAN I. L. KUSTANTAMA

ELÄMÄN KOULUA

I

TALOUS-OPPIA

KIRJOITTI

MATTI KURIKKA

HELSINKI 1906
ELÄMÄ OSUUSKUNNAN I. L. KUSTANTAMA

HELSINKI, 1906
KIRJAPAINOYHTIÖ VALO.

Alkulause.

Niin suuri merkitys kuin nykyaikana sanomalehdistöllä onkin yleiseen mielipiteeseen, näyttää siltä kuin olisivat kaikki ne päivälehdissä julaistut kirjoitukset, jotka eivät tarkota pelkkää hetkellisen uteliaisuuden tyydyttämistä, olevan tuomitut makaluurina häviämään, jollei niille toimiteta pysyvämpää muotoa.

Kun kansamme kehityksessä sitäpaitsi viime vuosikymmenen kuluessa on tapahtunut tavaton historiallinen käänne, kun ne asiat, mitkä 7 vuotta sitten vielä olivat kansan yllytystä ja haaveilua, nyt alkavat päästä päivän polttavain kysymysten arvoon, on sangen hauskaa julkaista uudelleen myöskin niitä loppuun myytyjä lentolehtiä ja pieniä teoksia, joilla ennen helmikuun manifestia Suomen »järjestyntä työväestöä koetettiin saada valveutumaan.»

Niinkuin lukija tulee huomaamaan, niissä on merkilisen paljon jo unholaan jääneitä valmiita »vastauksia» nykyhetken tärkeimpiin kysymyksiin.

Jos tämä teos tulee saamaan riittävää kannatusta, tulee sitä ilmestymään ainakin neljä osaa, luultavasti useampiakin.

Tekijä.

Satu.

Olipa kerran merkillinen saari valtameressä, jonka saaren väestö eli etupäässä omena-viljelyksestä ja lampaitten hoidosta, jonka takia saarta nimitettiin »Omena-saareksi». Aikoinaan muinaisuudessa miten lieneekin pieni perhekunta osunut villiin saareen jonka maalaji oli hyvin karua mutta vesirikasta. Vuosisatain kuluessa oli saari tullut kuuluksi uutterasta, taitavasta väestöstään, hyvästä yhteiskunta-järjestyksestään ja runsaista luonnon antimistaan. Ja olikin se saaren yhteiskunta-järjestys hyvin merkillinen. Vaikka maa oli kyllä hyvä omenaviljelykselle, tekivät itäiset kevät tuulet alkuaikoina tämän viljelyksen aivan mahdottomaksi.

Omenapuita oli kukinta-aikana jokaisen suojeltava äkkituulia vastaan niinkuin itse paraiten taisi. Ja tapana olikin rakentaa tuulensuojia omenapuitten itäpuolelle. Mutta sattuipa erään hallintomiehen päähän pistämään sellainen kumma ajatus, että olisi paljon edullisempaa rakentaa saaren itärantaan oikea korkea vallitus ja sen päälle laaja tuulen-suojus kevät-tuulien varalle. Ja tähän tuumaan yhdyttiin. Moni yksityinen omena-viljelijä kyllä piti sitä hullutuksena, mutta rakennus-työhön ruvettiin kun ruvettiin, vaikka se ei näyttänyt milloinkaan valmiiksi voivan tulla. Tämä kumma tuuma se sitten aikain kuluessa muutti kokonaan saaren olot.

Kun suojukseen tarvittiin alituisen rakennus-aineita, työmiehiä ja työnjohtajia, tuli tämä työ olemaan tästä lähtien saaren hallinnon pää-asiana. Jokainen saaren täysikäinen asukas velvoitettiin tähän työhön osaa ottamaan. Ne, jotka eivät itse voineet työhön tulla, velvoitettiin oman työnsä hedelmillä korvaamaan niitä, jotka saaren työssä olivat. Kun tämä korvaustyö tuli sangen vaikeaksi, niin arveltiin paraaksi jakaa saari pieniin lohkoihin. Näitten lohkojen piirissä asustavain muitten saarelaisten vero-osuudesta oli lohkonpäämiesten oltava vastuunalaisia. Tällaisiksi lohkojen päämiehiksi otettiin sellaisia omena-viljelijöitä, joilla oli enimmäin omia omenapuita kullakin lohkolla ja näitä lohkoja nimitettiin manttaaleiksi, (man = mies; tal = lukumäärä), sillä lohkot tehtiin suuremmiksi tahi pienemmiksi sen miesluvun mukaan, mikä kullakin lohkolla asusti. Kukin omenan-viljelijä ja karjan-hoitaja ja kalastaja joka ei saanut omiin nimiinsä maalohkoa, sai siten suorittaa kruunun-veronsa, niinkuin sitä suojuksen rakennus-velvollisuutta nimitettiin, lohko-miehen kautta. Karjamaat ja metsäriista ja kalavedet sekä krapuiset purot, marjat, linnut, sienet y. m. tietysti eivät kuuluneet tähän lohko-jakoon. Olihan koko suojuus omenan-viljelijöitä varten. Eihän muilla ollut mitään vaaraa itätuulesta, kukinta-aikana enemmän kuin muulloinkaan.

Kului sitten paljon aikaa. Ihmiset olivat aivan unoh-taneet alkusyyn suojuksen rakentamiseen. Olihan se siinä jo ollut niin kauan, ettei ihmiset uskoneet saaren koskaan olleenkaan ilman sitä. Saaren hallitus-koneisto oli voimistunut ja varttunut. Suojuksen rakennusmestari ja veron kantajat olivat virastaan erottamattomia. Ja

riitaisuuksien — joita alkoi yhä enemmän syntyä — ratkaisijoilla oli vuotuinen tulonsa omena-viljelijöiltä.

Mutta sitten tapahtui kummia asioita. Saarelle tuli ensimmäinen höyrylaiva ja muitakin koneita ruvettiin pian rakentamaan. Muualta maailmasta tuli kauppamiehiä, jotka tarjoskelivat kaupaksi tavarata kaikenmoista, toisen toistansa kummempata. Muukalaisia huumaavia nesteitä ne rupesivat myöskin kaupitsemaan, avasivat myrkkypuotejansa kaikkiin tieristyyksiin. Ja nyt muuttuivat olot saarella.

Tähän asti olivat omena-viljelijät tulleet omallaan toimeen, itse valmistivat he työ-aseensa, itse kasvattivat lampaansa ja itse tekivät kala-verkkonsa. Torpparit ja rengit, — niin nimitettiin sellaisia, joilla ei ollut omassa nimissä maa-lohkoja — maksoivat omat osinkonsa omena-viljelijöille työssä, ja nämä taasen suojuksen rakentajille hallinnon kautta omenissa, jotka kelpasivat kaikessa vaihtovälikappaleiksi ja nimitettiin rahoiksi.

Mutta nuo muukalaiset kauppiat sanoivat, että omenat pilaantuvat pitkään matkain päähän kuletettuina. Ei he ruvenneetkaan tavaroitaan vaihtamaan omenoihin. »Mihinkä sitten?» kysyttiin.

»Metalliin».

»Mistä me sitä metallia otamme?»

»Me annamme».

»Millä tavalla».

»Teidän saarellanne kasvaa sellaista puulajia; mitä tarvitaan siellä meren takana. Me annamme teille metallia näistä metsistänne».

Saarelaiset katselivat ihmeissään toinen toisiinsa. Noista kirotuista metsistä, jotka estävät ruohon kasva-

masta, ne hullut antavat meille tuota metallia, jolla siten saamme kaiken maailman herkkuja ja hyvyksiä». Näin tuumailivat saarelaiset, mutta ymmärtävin lohkomies sanoi tovereilleen:

»Tshii! Hiljaa!»

»Mikä nyt?»

»Lakatkaa hiidessä puhumasta näin ääneen noista metsistä. Ettekö te näe, että tässä on suuri keksintö, joka kuuluu ainoastaan meille neroille. Hölmöt sillä polttavat sormensa».

Nerot rupesivat miettimään ja, ennenkuin hölmöt huomasivatkaan, olivat lohkomiehet kilvan myyneet saaren metsät muukalaisille, kukin omalta lohkoiltaan. Eihän ne kuuluneet kellekään muulle, siis ne kuuluivat heille, joilla oli »perintökirjat» kullakin lohkoihinsa. Kun niitä suuria metsiä ei oltu polttopuiksikaan käytetty, ei niitten katoaminen kenenkään oikeutta loukannut.

Mutta muukalaiset yhäti vaan tarjosivat metalliansa. Kaikki heille kelpasi, kun vaan sitä metallia vastaan vaihdettiin. Vaikka omena oli tähän asti ollut tärkein ravintoaine sekä vaihtovälikappale, ruvettiin sitäkin nyt myymään metallista ja metalli määrättiin vähitellen ainoaksi lailliseksi vaihtovälikappaleeksi. Ihmiset eivät saaneet siitä lähtien enää mitata tavarojensa arvoa sen mukaan, mitä hyötyä heille niistä oli, vaan sen mukaan, minkä verran nuo tungettelevat muukalaiset armollisesti katsoivat hyväksi tarjota niistä metallia.

Omena-viljelijät kuitenkin pian huomasivat, että heidän asemansa oli vielä liian epävarma. Kaikki se mistä kansa oli vuosisatain läpi saanut toimeentulonsa, linnut, kalat, marjat, sienet olivat nyt tulleet metalliin vaihdetta-

vaksi kauppatavaraksi. Mitä tehdä? Olihan saaren lainsäädäntö uskottu koko kansan nimessä heidän huostaansa. Heidän tarvitsi siis vaan säätää laki, että lohkomiehillä oli rajaton oikeus kaikkiin niihin luonnon antamiin, mitä heidän lohkonsa piirissä oli irti-otettavaa, niin oli kaikki esteet poistettu ahneuden tieltä. Nyt he olivat yksin valtiaita. Vielä tekaistiin kaikessa kiireessä sellainen laki, että jollei torppareilla ollut kirjallista konttrahtia omiin omena-viljelyksiinsä, niin vaikka he olisi satoja vuosia viljelyksiänsä omistaneet, ne siirtyivät nyt lohkomiesten lailliseksi omaisuudeksi. Kansa, joka oli tottunut joka seitsemäs päivä käymään yhteisessä kokoushuoneessa, missä heitä yksitoikkoisilla tempulla nukutettiin vallanalaisuuteen ja saamattomuuteen, alkoi kuitenkin pian tuntea niin kovia kouristuksia vatsassaan, että se rupesi tuskaisena tuumailemsan, että mikä tässä oikein eteen tuleekaan ja lähtivät kuleksimaan paikasta toiseen. Omena-viljelykset, joita lohkomiehet eivät itsekyyenneet viljelemään, joutuivat täten epäkuuntoon. Mutta kun se omena-puulaji oli tavattoman kovaa ja kestävä, rupesivat muukalaiset sitäkin vaihtamaan metalliin. Maat tulivat nyt kovin paljajaksi, joten aurinko ja merituulet rupesivat sitä kuivattamaan, niin että ruohomaatkin alkoivat huonota. Ei kannattanut enää oikein lammasviljelyskään. Ja kun muukalaiset olivat hyvin kärkkäitä lampaita ostamaan, ruvettiin niitäkin vaihtamaan metalliin. Ulkomaalta virtasi yhäti sijaan tavarata kaikenlaista ja huumaavien nesteitten käytäntö kasvoi hirvittävässä määrässä. Hallintomiehet, kauppiaat, saarnamiehet ja lohkomiehet joivat saadaksesen soimaavan omantuntonsa äänen vaikenemaan, torpparit ja rengit joivat unohtaakseen nöyryytystään ja kurjuuttaan.

Mutta oppineet selittivät, että koska elämä on taistelua, niin tämä kaikki oli niinkuin oleman pitää. Heillä oli riittävästi tietoa siitä, että ihan samalla tavalla muka oli käynyt muuallakin.

Mutta torpparit ja rengit — joita nyt yhteisellä nimellä työväestöksi nimitettiin — rupesivat miettimään kurjaa kohtaloansa ja yksi heistä huomautti, että kyllä sitä sentään kelpaisi elää, kun saisi kylliksi tuota metallia korvaukseksi työstään. Niinpä kyllä, arveli toinen ja kaikki muut siihen yhtyivät. Silloinpa ne eivät enää oman saaren omenamiehistä alkaneet välittääkään, vaan lähtivät kuulustelemaan, missä vaan työstä enemmän metallia maksetaan. Monet jäivätkin asumaan vieraille maille. Mutta kyllä ne osasivat ne varakkaammatkin, joilla oli kaikki vehkeensä metallinsaantia varten, pankkinsa ja setelinsä ja vekselinsä — ja kuka ne kaikki tietää nimeltäänkään. Ne yhä vaan sokeassa ahneudessaan mieltivät, että miten sitä entistä vieläkin paremmin saisi metallia ansaituksi, kun ilman sitä ei nyt enää mitenkään toimeen tultaisi. No tehtiin sellainen laki, että jos monta miestä tahtoo yksissä neuvoin ruveta tienaamaan itselleen toisten työllä metallia, niin se sellainen mies-kopla on kaikin puolin luvallinen, ja sillä on vapaus hantteerata niitä työmiehiä ilman vastuunalaisuutta miten vaan lystäävät. Tätä lakia ruvettiin nimittämään osakeyhtiö-laiksi. Nyt ne rupesivat suuritehtaita rakentamaan ja sanoivat kodittomiksi ajamilleen saarelaisille, että he olivat ihmisystäviä ja hyväntekeväisyyttä harrastavia kansalaisia. Jotta ei kansa kuolisi nälkään, rupesivat he heiltä työvoimia metalliin vaihtamaan, että he sillä ruokaa saisivat. Mutta työväen keskuudessa oli

sellaisia, jotka selittivät, että ei ostaja voi olla myyjän hyväntekijä. Myyjäin pitää uskoa omat asiansa omain luottomiestensä valvottaviksi. Näitä rupesivat työvoimain ostajat nimittämään kansanvillitsijöiksi. Mutta työväestön keskuudessa juuri ne villitsijät alkoivat tehdä siunattua työtä, järjestäen työvoimain kauppailijain sorrettuja rivejä ja opettaen heitä yksimielisyydellä korottamaan työvoimiensa hintoja.

Kiivaaksi tuli nyt tämä ottelu. Hallintomiehet, saarnamiehet, kauppiaat ja lohkomiehet unohtaen omat keskinäiset riitansa, liittyivät yhteen noita kansanvillitsijöitä vainoamaan. He nimittivät heitä jumalan-kieltäjiksi, langettivat heidän ylitsensä vääriä tuomioita ja koettivat estää heitä asuntoa ja leipää saamasta, niin että monen heistä oli pakko siirtyä pois vieraille maille.

Mutta nytpä tapahtuikin suuri kumma. Tuo vuosisatain vanha suojus saaren itä-rannassa kaatui ja kukistui. Tuuli pääsi jälleen puhaltamaan yli järellä-olevain omena-viljelysten. Epätoivoisina katsoivat n. s. saaren »säätyläiset» toinen toisiansa silmiin.

Oliko nyt tullut maailman loppu?

Saari oli täydellisessä epätoivon ja häviön tilassa, kun viimeinkin seitsemäntenä ajastaikana suojuksen kaatumisesta tuli ihmeen ihana, lämmin ja tyyni kevät. Omena-puut kukkivat niin ihanasti ja luonto näytti niin leppyisältä. Silloin kokoontuivat kaikki saaren työmiehet ja paljon säätyläisiäkin yhteen paikkaan, keskeyttivät koko viikoksi kaikki työt, sulkivat kaikki väkiviinakaupat, saarna-laitokset ja metallitoimistot, ja rupesivat keskustelemaan, eikö olisi syytä alottaa ihan alusta, ruveta rakentamaan uutta tuulen-suojusta, entistä ehompata koko

saaren onneksi ja menestykseksi. Ja sen he päättivät rakentaa. Mutta ennenkuin siitä rakennuksesta mitään tuli, oli heidän pakko perinpohjin tutkia syyt kansan suureen turvattomuuteen ja kurjuuteen. Niin pian kuin he tämän syyn löysivät, loppui hätä. Saaren asukkaille alkoi uusi rauhan, järjestyksen, onnen aikakausi.

Taloudellinen kehitys Euroopassa.

Jos me nykyajan Suomen miehet ja naiset näemme esi-isämme ja itsemme Omena-saaren asukkaina, niin eiköhän nyt ole jo aika tasapuolisesti ottaa tutkimuksen alaiseksi koko nykyinen yhteiskunta-laitoksemme ja oppia toisiamme ymmärtämään, niin kauas kuin erilainen kehitys ja erilainen asema yhteiskunnassa onkin meidät toisistamme vieroittanut.

Olkaamme kernaasti eri mieltä siitä, mitä on sosialismi, tahi mitä se ei ole. Olkaamme kernaasti erimielisiä siitä, kutka sosialistit ovat olleet lähempänä totuutta kutka kauempana. Se ei meitä estä keskustelemasta ja tutkimasta. Pää-asia on, että me tahdomme tutkia ja tahdomme tulla selville toisistamme.

Siitähän me toki olemme yksimielisiä, että n. k. sosialistiset opettajat ovat koettaneet suurta yhteiskunta-reformia varten ohjeita antaa. Meidän asiaksemme jää ottaa niitä ohjeita käytäntöön, jos ne meidän yhteisen arvostelumme kiirastulen kestävät ja siis meille kelpaavat.

Tunnettua on, että varsinaisia sosialistisen tutkimuksen suurmiehiä ovat saksalainen Karl Marx ja ranskalainen Charles Henry de Saint Simon. Näitten kahden ajattelijan tutkimus-alat ylettyivät niin laajalle, että ihmiselämän kaikki eri harrastukset voidaan ryhmittää heidän tutkimustensa mukaan. Pysyäksemme ulkopuolella sen jo loppumattomiin jatkuvan sekavan vyydin, minkä näit-

ten mestarien vähemmän kehittyneet oppilaat ovat aikaan saaneet, koettakaamme siis pusertaa näitten kahden ajattelijan opeista sen yhteiskunnallisen mehun, mitä me nyt etusijassa yhteisen tutkimuksemme pohjaksi tarvitsemme.

Jos yleisen ihmisyyden kannalta vertailee nykyistä aikaa siihen, jona Karl Marx eli, niin helppo on nähdä että muutos on äärettömän suuri. Ottakaamme huomioon, että se, mitä tässä suhteessa Suomessa on edistystä tapahtunut, on ollut läntisiin suuriin kulttuurimaihin verraten jotenkin yhtä erilaista kuin kesän saapuminen Suomeen tahi Saksaan. Paljon lyhyemmässä ajassa meillä vanhat porvarilliset olot ovat kadonneet jälettömiin ja vielä lyhyemmässä ajassa ovat vallassa olevat luokat heränneet ymmärtämään, että he eivät tule ilman kansan syviä rivejä toimeen. Sitten saapui oikea poliittinen kesä yhden viikon pyräyksellä, jolloin yleinen mielipide kypsyi asettamaan aivan uudelle kannalle koko kansamme valtiollisen kehityksen kulun.

Mutta ottakaamme huomioon kuitenkin, aloittaessamme toden teolla maatumme sosialistuttamaan, kuinka perin toisenlaisia oloja vastaan sosialismin käytännöllisin opettaja ryhtyi taisteluun.

Silloin kun Marx julkasi suurimman teoksensa, ei korkeasti kunnioitettu kansantalous-oppi ottanut yleisissä laskuissaan laisinkaan lukuun *työtä* ja mittasi työn arvoa sen mukaan, minkä verran siitä metallia kulloinkin saa. Tämä oli Marxin kumottava ja hänen täytyi ohjata oppineita, kuni härkiä sarvista, ensin tunnustamaan, ettei kaikki tavaran arvo ole *vaihto-arvoa*, vaan on tavaralla toinenkin arvo, s. o. *kulutus arvo*. Saamalla tämän kerran todistetuksi, hän tietysti jo syrjäytti sen yleisen mielipi-

teen, jota rahavalta ylläpiti, ettei tavaralla ole silloin mitään arvoa, jollei sitä voi kultaan vaihttaa. Itse asiassa tästä jo itsestään johtuu se väite, joka kullan omistajista tuntuu niin kamalalta ja käsittämättömältä: *kullan arvo riippuu siitä, mitä sillä saa*. Silloin kun ihmiset lakkaavat sitä vastaan tuotteitaan vaihtamasta, painuu sen arvo kokonaan hyödyllisen teollisuus-aineen asemaan.

Opetettuaan aikalaisiansa ensin arvo-käsitettä ajattelemaan ilman kultaa mittajana, jossa Marx tietysti vaan kehitti edeltäjiensä jo lausumia väitteitä, oli Marxin helppo todistaa se, mikä tässä oli pääasiana: että *kaiken arvon todellinen määrääjä on siihen kulutettu työ*.

Kun tämä kerran oli saatu todistetuksi, eikä Marxin perusteellisuutta ärtymättäkään kapitalistiviisastelijat kyenneet kumoamaan, seurasi uusi tehtävä. Oli saatava työmiehet ymmärtämään, että yhtä suuri ero, kuin oli kullan ja työn välillä arvon mittajana, yhtä suuri ero oli työnantajain mahtailevan ja työntekijäin nöyryytetyn luokan välillä.

Mistä nyt alottaa? Olihan saatava kansan pimein kerros luopumaan väärästä käsityksestä, saatava se siis ajattelemaan. Mutta sehän oli juuri vähimmin kypsä ajatus-työhön. Sen herättäminen Saksassa siihen unionistiseen järjestymiseen, joka jo aikoja ennen oli Englannissa tapahtunut, ei häntä tyydyttänyt. Unionistinen liike oli eksytetty jo silloin pois oikealta tolalta. Siihen oli saatu imeytymään se oppi, että järjestynyt työväestö muka ei saa millään tavalla ottaa osaa politiikkaan. Englannissa oli käsitys kahden vastakkaisen puolueyhmän historiallisesta ottelusta niin syväälle juurtunut yleiseen käsitykseen, että politiikkaan osaaottaminen merkitsi samaa,

kuin sekaantuminen noitten puoluejättiläisten asioihin; siis jalkoihin joutuminen. »Pysykäämme erillämme politiikasta!» tuli unionistien tunnussanaksi, heidän aavistamattaan, mikä hirvittävä erehdys, mikä petos tämän tunnus-sanan takana piili. Merkitsihän se samaa kuin: »Antakaamme kapitalistien edelleen säätää lakia, me järjestynt työväestö emme tarvitse avuksemme lainsäädäntöä.»

Tämän näki Marx. Ja se oli, Saksan kansan valmistuessa ottamaan lain säädännön omiin käsiinsä, vältettävä. Työväestö oli saatava ymmärtämään, että työnantajat olivat uusissa kommersialistisissa oloissa muuttuneet työnostajiksi. Ostaja ei voi milloinkaan myyjän etuja valvoa. Tässä ilmeinen syy siihen: palkkain-lain huolelliseen opettamiseen, mihin Marx niin paljon huomiota kiinnittää. Hän turvautui nerokkaasti kyllä kapitalistien omaan oppiin vapaakilpailun vaikutuksesta tavaraan vaihtoarvoon. Silloin kun työmiehen on pakko vaihtaa työvoimaansa kultaan, riippuu hänen työvoimansa arvo *etsinnän ja tarjonnan* laista. Jos on paljon tavaraa tarjolla markkinoilla, ja paljon ostajia sitä etsii ostaakseen, niin hinnat ovat tasaiset. Jos on vähän tavaraa ja vähän ostajia, niin on laita sama. Mutta jos on paljon tavaraa ja vähän ostajia, niin hinnat alenevat. Jos taasen on vähän tavaraa ja paljon ostajia, niin hinnat kohoavat korkealle.

Tätä vapaakilpailun yleistä lakia rupesi sitten Lassalle innostuksissaan, unohtaen toisen puolen Marxin opista, kutsumaan »*Palkkain rautalaiksi*». Ja vielä nyt lähes puoli vuosisataa sen jälkeen me saamme kuulla katekismus-sosialisteiltä sen väärän väitteen, että työpalkkain täytyy ehdottomasti riippua aina tästä rautalaista. Se

olisi kapitalisteille perin mieluista, jos niin olisi, sillä silloin olisi työväen järjestyminen ammattikuntiin väärää, työlakot rikoksellisia.

Mutta Marx ei ollut sokea. Hän opetti samalla, että on toinenkin laki: »*Palkkain kulttuurilaki*«, joka vaikuttaa aivan päinvastaiseen suuntaan, kuin palkkain »rautalaki«; se pitää palkkoja ylhäällä huolimatta markkinain tilasta. Sehän se juuri on järjestymisen laki, yhteistoinnin laki. Se on se laki, joka on opettanut ihmiskunnan ennenkin taistelemaan yhteisiä vihollisiansa vastaan. Jeesus Natsarealainen sitä nimitti rakkaudeksi. Sille unionismi rakenti lujat toveririvinsä.

Millä tavoin olisi nyt ollut, erityisesti Saksan silloisia oloja yhäti silmällä pitäen, Marxin toimittava auttaakseen sorrettua, kurjuuteen painettua kansaa? Unionistinen järjestyminen näytti liian hitaalta keinolta ja sekin jo oli tylsyttännyt kärkensä.

Olihan syynä kurjuuden syvyyteen se, että kapitalistit olivat saaneet rauhassa anastaa omakseen kaiken sen yli reunojen kohoavan rikkauden, mitä uudet luonnonvoimat, ihmiskunnan palvelukseen saatettuina, tarjosivat. Rauhassa olivat kapitalistit järjestäneet työnantajain voimat ja antaneet tälle järjestömuodolle nimen »Osakeyhtiö laki.« Rauhassa he jatkoivat työtänsä ahneuden palveluksessa, hävittääkseen poroporvarillisen yhteiskuntajärjestyksen jäännöksetkin, ja julistaneet vanhentuneiksi, epäkäytännöllisiksi ne perhehyveet, joille porvarillinen yhteiskunta oli alkujaan rakettu.

Mikä oli nyt luonnollisempaa kuin se, että Marx ja sitten vielä kiihkeämmin Lassalle, Engels, Liebnicht ja muut kääntävät huomionsa etusijassa suoranaiseen lain

säädäntöön. »Pois unionistien tunnus-sana! Juuri politiikkaan meidän onkin mentävä!»! voi ajatella heidän huudahtaneen. Ja tässä on oikeastaan varsinainen tiehaara, missä unionistinen ja uusi sosialistinen liike eroavat. Että ne tosiaan ovat toisistaan erillään, siitä on nykyinen Amerikka ehkä paraana esimerkkinä. Siellä ovat nämä kaksi liikettä toinen toistensa verivihollisia, vaikka ilmeisesti yksinomaan johtajain pintapuolisuuden ja siitä seuraavain väärinymmärrysten takia.

Siis juuri lainsäädäntöön on päästävä osalliseksi! oli saksalaisen nuoren sosialistisen liikkeen uusi tunnussana. Mutta tätä vastaan tietysti tähdättiin se vastaväite, jota me täällä Suomessakin olemme kuulleet niin usein toivotettavana.

Toimittakaa kansalle ensin valistusta ja sitten vasta antakaa sille valtiollinen äänivalta.

Tätä väitöstä kumotakseen, nähtävästi keksi Marx tuon kuulun materialistisen teoriiinsa, että kaikki kulttuurityö riippuu kansan tuotanto-kyvystä. Siitä ei liene epäilystä, että Marx itse uskoi tähän oppiinsa. Olihan hän itse syntyisin israelilainen ja siis taipuisa moosekselaiseen materialismiin. Ja olihan nyt jo yhdeksännen vuosisadan alkupuoliskolla havaittu, että ihanteellinen hegelianismi olikin juureton puu, joka kyllä kykeni kilisevänä kulkusena panemaan runoilijat haltioihinsa ja tiedemiehet tutkimaan totuuden suurta lähdeettä, mutta kansan syviä kerroksia kohottamaan kurjuudesta se ei kyennyt. Ei siis ollut ihme, jos Marx otti opettaakseen, että kansan taloudelliset toimeentulo-ehdot on kohotettava, ennenkuin se tarvitsee ihanteellista ravintoa. Mutta hän teki tässä suuren erehdyksen. Hän harppasi toisesta

ojasta toiseen, toisesta yksipuolisuudesta toiseen yksipuolisuuteen. Hän ei ymmärtänyt luonnon vallitsevaa suurta *tasannelakia*. Molempia ihminen tarvitsee. Kulttuurityö ja tuotanto-kyky käyvät käsikädessä. Taistelu ja rakkaus käyvät käsikädessä. Minkä enemmän rakkautta, sen enemmän taistelukykyä. Minkä enemmän kansallista yhteiskuntahenkeä, sen enemmän voimaa yhteisiin ponnistuksiin. Minkä enemmän siveellistä voimaa, sen enemmän ruumiillistakin tuotantokykyä. Siis Marxin olisi pitänyt sanoa: Saksan kansan suuri kulttuurityö on arvoton, niin kauan kuin se kansan taloudellisten toimeentuloehtojen kohottamisen kautta ei pääse niistä nauttimaan ja sitten tuotanto-kykyänsä kohottamaan. Mutta hän sen sijaan asetti hyvin-voinnin etusijaan sillä tavalla, että hänen eksytetyt oppilaansa nyt luulevat olevansa oikeutettuja ei ainoastaan hylkäämään korkeampaa kulttuuri-työtä, vaan suorastaan vastustamaan ja vihaamaan sitä, pyrkien asettamaan raakuuden ja paheet kunniasijalle.

Me tiedämme, ettei Suomen kansan tärkein kulttuurityö ole toimitettu sen jälkeen kuin rikkaus pääsi maamme kotoisia oloja hämmentämään. Me tiedämme, että Amerikan suuri kulttuurityö alkoi varsinaisesti kveekareista. Ja missä hyvänsä on uutta yhteiskuntaa ruvettu rakentamaan, niin ei sen menestys ole riippunut lihavasta toimeentulosta, vaan sen perustajain siveellisestä voimasta. Kalevan Kansa Malkosaarella on viimeksi tämän totuuden kumoamattomaksi todistanut.

Henkiset voimat ne aineellisia hallitsevat eikä päinvastoin. Todellisuus, hallitseva mahti on elämän vireilyn hienommassa eikä järeämmässä päässä. Tätä ei Karl Marx tiennyt.

Mutta Marxin varsinaisena työnä olikin keinojen opettaminen, miten saada kukistetuksi metallin turvissa mahattailevan ahneuden kapitalistinen valta. »Menkäämme eduskuntaan ja ottakaamme valta käsiimme», siinä on se päämäärä, johon saksalaiset sosialistit ovat sittemmin koonneet kaikki voimansa. Siihen saksalainen sosialismi, viisi vuotta sitten Yhdysvalloissakin lentoon päästyään, on kohdistanut melkein yksinomaan kaiken voimansa. Kun Amerikan enimmin levinneen sosialistilehden toimitukselta kysyttiin, miten aikoo sosialistinen puolue järjestää toimintansa päästyään äkkiä yleisissä vaaleissa valtaan, niin mitä vastasi toimitus: »Sempähän sitten näemme»!

Sosiaali-demokraatit eivät ole huomanneet, että kapitalistit ovat aikoja sitten selvillä vaarasta ja ovat nekin tähänneet kaiken huomionsa juuri samaan kohtaan, mihin sosialistien hyökkäykseton tähdätty. Nykyaikainen työttömyys on vaan yksi pikku ilmiö, tuloksena kapitalistien systeemiksi järjestetystä toiminta-tavasta. Suurien nälkä-aikojen järjestäminen on yksi heidän keinojansa. Ostettujen kätyrien lähettäminen kaikkiin työväen keskuustoimistoihin, niinkuin meillä Suomessakin; johtavain työväen miesten korotus heidän armoihinsa. Siinä vaan osa heidän lukemattomista keinoistaan työväestön rivien hajottamiseksi ratkasevalla hetkellä. Sitä ne olivat ne 40,000 mk. joilla aiottiin tov. Valpas ostaa ennen suurlakkoa, jos hänen omiin sanoinsa saa luottaa.

Painopiste on suurissa kulttuurimaissa siirtynyt eduskunnista rahamiesten salaisiin neuvoskammioihin, josta suurpalkkaset lakimiehet saalista vaanivina kapitalisti-pap-

peina lähetetään katsomaan, että »lakia säädetään sen omassa hengessä, kuten hra O. Donner suvaitsee sanoa».

Ja niin tulee meilläkin käymään, että ykskamari-järjestelmäkään ei tule viemään meitä askeltakaan eteenpäin, ellemme turvaudu sellaisiin itsemme auttamis-keinoihin, jotka eivät ole pelkkiä vanhan lujasti puolustetun yhteiskuntajärjestyksen marxilaista repimistä vaan uuden uutukaisen rakentamista keinoilla, mihin kapitalistien vaikutus ei laisinkaan teho.

Leo Tolstoi, vanhoilla päivillään herättyään maailman temmellyksen hulluutta ymmärtämään, tyytyy hänkin vanhan kukistamiseen. Kunhan saadaan vanha hurja yhteiskuntakoneisto seisattumaan, niin kyllä se uusi itsensä sitten sijalle nousee, on hän opettanut. Mutta meitä uuden kevään lapsia ei saa tyydyttää »marxilaisuus» eikä »tolstoilaisuus». Meidän pitää kyetä rakentamaan uutta selvien varmojen luonnon lakien mukaisten piirustusten mukaan.

Ei uusi aika siten ala, että talvi loppuu yhtenä iltana ja kesä tulee toisena aamuna sijalle. Ei se myös voi loppua niin, että kapitalistinen hallitus-järjestelmä lakkaa uusien vaalien kautta ja uusi sosialistinen hallitussysteemi ottaa ja rupeaa asioita uuteen suuntaan ajaa tuhuuttamaan. Ei! Kevät alkaa jo tammikuussa, talvi loppuu vasta kesäkuussa. Kuitenkin me osaamme erottaa, mikä on kesää, mikä on talvea. Osatkaamme siis myös erottaa, mikä on kapitalismia mikä sosialismia. Tammikuussa on kesä aivan toista kuin se on kesäkuussa. Toista oli sosialismikin Marxin aikana, toista on meidän aikanamme.

Uusi aika, uudet muodot!

Kun me nyt käsitämme, että uutta kansallista aikakautta aloittamaan ruvetessamme meillä on edessä entinen probleemi, mutta aivan uusissa olosuhteissa, niin on meidän etusijassa oltava selvillä siitä, missä suhteessa ovat olot nyt siis muuttuneet.

Onko siitä enää epäilystä, että tavaran ainoa oikea arvon-mitta on siihen kulutettu työ? Onhan meillä puoli vuosisataa sitten ymmärretty, ettei talon rikkaus ollut rahassa, vaan sen työvoimassa. Kai me sen nyt ymmärrämme ilman Marxiakin.

Onko meillä siitä epäilystä, että palkkain rautalaki lakkaa silloin kokonaan vaikuttamasta, kun työväestö lakkaa työvoimiaan yksityiskapitalisteille myyskentelemästä?

Sekin lienee jo selvänä.

Eikö meillä nyt jo olla selvillä, että työn ostaja ei kykene työn myyjän etuja valvomaan? Siis luokkatietoisuuden tarpeellinen selvyys on sekin jo saavutettu.

Eikä kukaan ole sitä koskaan kieltänytkään, että tyhjällä vatsalla on sangen kiusallista luoda kulttuuri-kukkasia.

Siinä nyt se, mitä meillä nykyoloissa on hyötyä Marxista. Nuo tiedot eivät saata meidän vähemmistöämme tulevassa eduskunnassa vähääkään suurenemaan; vielä vähemmän ne ohjaavat meitä oikealla tavalla uutta lainsäädäntöä suunnittelemaan.

Mutta onneksi ei saksalaiset ole yksin yhteiskuntaoppia tutkineet. Ranskassa, aikoja ennen Marxia yritti yhtäkkiä siirtyä vanhasta yhteiskunta-järjestyksestä uuteen. Se ei onnistunut. Pitkä, pelottava takatalvi

palasi, hävittäen hätäilemällä tehdyn työn. Kokemukset ovat meillä kuitenkin tallessa.

Tältä ajalta on meille säilynyt ehein käsitys yhteiskunta-elämän peruslaeista Saint Simonilta, joka avoimin silmin seurasi kaikkia noita täriseyttäviä, mutta samalla opettavia tapahtumia Ranskan suuren vallankumouksen ajalta.

Tuskin mitkään tiedot ovat meille siis niin suuresta arvosta, kuin Saint Simonin kokemukset, miehen, jonka vertaista uhrautuvaisuudessa ja nerokkuudessa historia tietää meille parin harvoja mainita.

Kenties me Marxin ansiokkaan hävitystyön merkityksen ymmärtäessämme, nyt vasta osaammekin antaa oikean arvon suurimmalle sosialistiselle utopistille, kun itse yhteiskunnalliseen rakennustyöhön ryhtyesämme, huomaamme, että purkaminen kyllä käypi ilman »riitinkejäkin,» mutta rakennustyö ilman niitä on hullutusta. Ja juuri niitä yhteiskunnallisia tulevaisuuden riitinkettä sanotaan »utopioiksi.» Saint Simon oli etusijassa syvälinen ajattelija, elämän tarkotuksen väsymätön tutkija.

Jesuksen, Platon ja muitten »jumalanpoikain» pyrkimykset pukemaan elämän sisimpiä salaisuuksia puutteellisiin inhimillisiin käsitteisiin oli Saint Simoninkin varsinaisena ammattina, mutta hän ei ollut yksipuolinen haaveilija, niinkuin materialistiset parjaajat väittävät. Yksityisseikkoihin ylettyvällä käytännöllisellä silmällä hän seurasi aikansa suuria tapahtumia ja veti niistä johtopäätöksensä.

Saint Simon jakoi ihmiset kahteen luokkaan: työmiehiin ja laiskureihin, ja asetti yhdeksi valtion tärkeimmistä tehtävistä, valmistaa köyhimmille, lukuisimmille

kansanluokille sivistystä ja hauskuutta, myöntäen niille siihen asti kielletyt kansalais-oikeudet. Sensijaan ennustaa Saint Simon laiskureille, että heiltä otetaan pois anastamansa oikeus elämään toisten työstä, sillä se on heille omaksi kiroukseksi ja muitten rasitukseksi. Heiltä kielletään kaikki vaikutusvalta muihin ihmisiin, joitten työtä he eivät kykene edes johtamaan, ja joitten tarpeita ymmärtämään he, niinkuin riittävästi jo on nähty, ovat olleet liian lyhytjärkisiä käsittämään niinkauan kuin laiskuuden pahahenki heissä vallitsee.

»Työmiehillä» käsittää Saint Simon:

a) *taitelija-runoilijoita*, jotka taiteen jumalallisella tulella lämmittävät ihmisiä,

b) *oppineita*, jotka tiedon valolla valistavat ja ohjaavat heitä, ja

c) *ammattilaisia*, jotka uutteruudellaan luovat yhteiskunnalle voimaa ja hyvinvointia.

»Laiskureilla» käsittää hän niitä *etuoikeutettuja kansanluokkia*, joille syntymä on antanut heidän käytettäväkseen satunnaiset edut, niitä jotka elävät koroillaan, vuokra- ja arehti-tuloillaan toimeettomuudessa, jotka käyttävät taiteilijaa leikkikalunaan, oppinutta luvunlaskukoneenaan, ja ammattilaista orjanaan, jotka vaativat kaikkein mutta itse eivät tuota mitään, ja joitten etujen turvaamiseksi valtion täytyy ylläpitää lukematon määrä sorrarhaluisia virkamiehiä, surmaamis-haluisia sotamiehiä sekä lakimiehiä, jotka kiusaavat muutenkin tuskaisessa asemassa olevaa kansaa. Tämä laiskuuden herruus toimeliaisuuden yli ei voi jatkua yhdessä ihmiskunnan kehityksen mukana siihen onnellisuuteen ja hyveitten herruuteen, mitä Saint Simon ennusti. Siitä syystä hän, noudattaen pro-

feetallisen kaukonäköisyytensä ohjeita, kehoitti oppilaitaan julistamaan maailmalle:

Että laiskurien valta oli loppunut ja

Että työmiesten valta oli alkanut.

Saint Simonin oppi tahtoo siis, että työmiehiä ryhtyisivät ohjaamaan ne, joilla on jumalallinen kyky voittamaan vertaistensa rakkauden, se on ne, jotka uhraten itsensä kokonaan yhteiselle hyvälle, antautuvat poliittiseen elämään sanan ihanteellisimmassa merkityksessä. Ainoastaan näillä on riittävästi voimaa pitämällä koossa kansalaisia, antaa yhteiskunnalle vahvuutta, vakuuttaa Saint Simon. Siveellisen heikkouden merkki on se politiikka, johon vallassa-olijat usein turvautuvat, koettaessaan säilyttää valtansa kansalaisten riitaisuuden ylläpitämisellä, vanhentuneitten sääty-etuisuuksien säilyttämisellä y. m. s. Rakkaus on Saint Simonin valtion korkein periaate; sillä vaikka ammatti-uutteruus antaa voimaa kaikelle, tiede levittää valoa kaikelle, taide jakaa kauneutta jokaiselle, ei kuitenkaan mitään sopusointuista yhteistoimintaa synnyisi, jollei rakkaus yhdistäisi kaikkia. Rakkaus, tämä korkein ilontunne toisten ihmisten onnesta ja halu sen valmistamiseen, joka antaa maan tomussa vaeltajalle esimakua henki-elämän riemuista, on Saint Simonilaisen valtion elämän-ehtona; ja siltä näyttää niinkuin olisi Saint Simon poliittis-uskonnollisella järjestelmällään tarkoittanut vanhaa tarua kultasesta aikakaudesta, jolloin ihmiset elivät onnellisina jumalain hallitsemina.

Ikipäiviksi tehdäkseen mahdottomaksi laiskuuden herruuden, on Saint Simon poistanut alkusyyn laiskuuteen: sukuperinnäisyyden ja määrännyt, että kaikki syntymän kautta saadut satunnaiset etuisuudet, olkoot ne

millaisia hyvänsä, tulevat lakkaamaan. Naisilla on aivan samat oikeudet kuin miehilläkin ja saavat mennä naimisiin, kun he ensin ovat saaneet tarpeellisen kasvatuksen ja valinneet itselleen ammatin taipumustensa mukaan. Kaikilla lapsilla on yhtäläiset oikeudet vaatimaan valtiolta hoitoa ja kasvatusta. Heidät kasvatetaan valtion järjestämissä opetuslaitoksissa ja kun he niistä pääsevät, antaa valtio heille työn siinä ammatissa, mihin luonto on kunkin kutsunut ja, jotta oikeus tässä täydellisesti tapahtuisi, on Saint Simon määrännyt, että työ on jokaiselle kyvyille hänen toimeliaisuutensa mukaan. Tällä tavalla tulee jokainen saamaan valtiossa sen sijan, mihinkä hän ruumiillisen kehityksensä, ymmärryksensä ja ihmis-rakkautensa mukaan on oikeutettu. Kaikki ihmis-olennot kutsutaan siten poikkeuksetta oikealle sijallensa elämässä. Silloin ei tule olemaan valitusta ihmisten keskuudessa; kaiken sääty-eron ja varallisuusehtojen lähteet kuivuvat, etuoikeudet katoavat jäljettämiin, itsekkäisyys juuritetaan pois; yhteiskuntaan jää yksi ainoa harastus, yksi ainoa tarve:

Pyrkimys edistykseen.

Saint Simonin opin mukaan on siis yhteiskunnan varsinainen tarkoitus kansalaisten *siveellisen, ymmärryksellisen ja ruumiillisen kehityksen edistäminen*, jota tarkotusta ei voi saavuttaa muuten kuin kansalaisten *vapauden* kautta. Jokainen on kasvatettava hänen taipumustensa mukaan, luokitettava hänen kykynsä mukaan ja palkittava toimeliaisuutensa mukaan. Ja mitenkä voisi sanoa, että järjestys jo vallitsee sellaisessa valtiossa, olkoon siinä mikä hallitusmuoto hyvänsä, jossa lapsia pakosta kasvatetaan vasten luonnollisia taipumuk-

siaan, joissa ne luokitetaan niitten kansalaisluokkain mukaan, missä kukin on sattunut syntymään, ja jossa sattumus saa määrätä, minkä verran kullakin tulee olemaan tilaisuutta tekemään itseään hyödylliseksi valtiossa. Onhan moinen orjuus alentavaa ja onhan järjetöntä antaa kansalaisten kohtalon riippua sattumuksesta; ja onhan moinen järjestys rikos koko ihmiskuntaa kohtaan, sillä se estää kehityksen kulkua.

Yhteiskunnan muodostavat Saint Simonin mukaan taiteilijat oppineet ja ammattilaiset.

Valtion johtajia ovat ensimmäiset taiteilijat, ensimmäiset oppineet, ja ensimmäiset ammattilaiset.

Taiteilijoita ovat ne, jotka ajatustensa ja töittensä, koko elämänsä siveyden avulla herättävät jaloja tunteita ja synnyttävät ystävyyssuhteita ihmisten välillä. Taiteilija on korkeimmassa määrässä uskonnollinen ihminen, hän on pappi Saint Simonin sääty-jaon mukaan. Hänen tehtävänsä on yhdistää oppineet ja ammattilaiset, teoreetikot ja käytännönmiehet, punoa yhteen henkisen ja aineellisen, hengentarpeet ruumiin tarpeitten kanssa. Hänen tehtävänänsä on ohjata muita rakastamaan perhettään, valtiota, ihmiskuntaa, maailmaa, jumaluutta. Hän se hallitsee, sillä hänellä on kaikkien rakkaus.

Taiteilija — nimitettäköön häntä sitten runoilijaksi tahi ajattelijaksi, se ei asiata muuta, kun sillä vaan ymmärretään sellaista, joka kyeten intuitiivisella hengen lahjallaan ammentamaan totuutta elämän merestä, uhraa itsensä kokonaan yhteiskunnan hyväksi; («Joka ensimmäinen olla tahtoo, hän olkoon kaikkien palvelija»), jonka mieli palaa tietoon ja toimintaan, — kehottaa oppinutta tutkimuksiin ja ammattilaista työhön. Hänen sanansa,

temppeleissä lausuttuina kaikuvat edelleen kouluissa ja työmailla, sillä valtio — koko maa — on temppeleitä, on koulu, on työmaa, jossa jokainen, olkoon hän syntynyt missä säädyssä hyvänsä, on päässyt siihen luokkaan, mihin hän rakkautensa, oppinsa ja kätevyytensä mukaan kuuluu, jossa jokainen saa palkaksi myötätuntoisuutta, kunnioitusta ja palkkaa uhrautuvaisuutensa, kykynsä ja työnsä mukaan.

Oppinut lisää tietojansa ja opettaa tutkii itse ja ohjaa muita; hän saattaa muitten tietoon, mitä maailma sisältää ja mitä kunkin on maailmassa tehtävä; hän jakaa kaikille ymmärryksellistä ravintoa ja hän saapi ammattilaiselta aineelliset tarpeensa ja taiteilija-papilta elämän ja rakkauden leipää.

Ammattilainen tuottaa ja jakaa yhteiskunnan eri luokille aineellisia tarpeita, joita heidän ruumiillinen toimeentulonsa kaipaa.

Tämä on lyhyesti Saint Simonin helppotajuinen valtio-järjestelmä. Kansalaisten luokitus on sama miehille sekä naisille. Naiset valitsevat hekin päällikkönsä ja puhujansa. Ylin mies-johtaja yhdessä ylimmän naisjohtajan kanssa muodostavat korkeimman vallan Saint Simonilaisessa valtiossa. Nämä päälliköt nimittävät itselleen apulaisiksi mies- ja naispäällikköjä tiedettä ja teollisuutta varten. Näitten tehtävänä on yhdessä johtavain taiteilijain kanssa selittää ihmisille heidän elämäntarkotustaan ja osottaa heille, että se voidaan toteuttaa ainoastaan tieteen ja teollisuuden yhteisten ponnistusten avulla. Heidän on rakkauden voimalla sidottava nuo kaksi tähän asti toinen toistensa vihollisina pidettyä periaatetta: ymmärrys ja aine. Korkealta asemaltaan,

josta he voivat nähdä laajalti yli yhteiskunnan, heidän on helppo havaita missä asiassa kaivataan tieteen valoa ja taiteellista intoa, ja he ohjaavat oppineita ja ammattilaisia kääntämään harrastuksensa oikeaan suuntaan. He osottavat, missä suhteessa he ovat toisiinsa; selittäessään työvälille, missä suhteessa he ovat aivoillaan työtätekeviin oppineisiin ja muistuttaessaan oppineille, missä asemassa he ovat toimeentulonsa puolesta työväestöön, yhdistävät nämä sydämmellisyyden edustajat muita yhteiskunnan luokkia veljeyteen ja toveruuteen.

Saint Simonin uskonnolliset mielipiteet ovat lähimmässä sopusoinnussa edellä esitetyn valtio-opin kanssa. Saint Simonin Jumala ei ole pelkkä henki, joka on olemassa ajan ja rajallisuuden ulkopuolella, kaikista luonnon ilmauksista riippumattomana. Saint Simonin Jumala on *elämää*, joka täyttää ijankaikkisuuden ja avaruuden, se on *Hän*, joka tuntee olevansa kaikessa, mitä on, joka tuntee elävänsä kaikessa, mikä elää, ja jossa aine ja henki sulavat yhdeksi *ärettömäksi kokonaisuudeksi*. Tästä kokonaisuudesta saa ihminen heijastuksen omassa tietoisuudessaan, joka ilmasee hänelle oman olemuksensa kokonaisuuden kaksoismuodostuksena: henki ja ruumis. Tässä jumaluuden laissa ei ole mitään ristiriitaisuutta; siinä ei löydy aineen ja lihan tuomitsemista, ei perinnössä kulkevaa ihmiskunnan kirousta, eikä noita järjetömiä vitsauksia maan päällä, vielä vähemmän ijankaikkista räökkäystä kuoleman jäkeen.

Tästä jumaluuskäsitteestä jo käypi selväksi, että maailman luominen tyhjästä, niinkuin sitä kristillinen kirkko uskottelee, on järjetön oletus. Yhtä vähän kuin Saint Simon myöntää siirtymisen olemattomasta olevaan,

yhtä vähän hän yhtyy siihen, että olevasta voitaisi siirtyä olemattomaksi. Olemattomaksi tulemista merkitsevä kuolema on mahdollisuuden ulkopuolella. Se että olento tuntee elävänsä, on sitä, että hän myös tulee vastedes elämään. Sillä elämä on tietoisuutta, joka ei voi olettaa omaa kielteisyyttään.

Me näemme siis, että Saint Simon on ihmis-hengen jatkuvasta elämästä samalla kannalla kuin ne ihmiskunnan suurimmat ajattelijat ovat olleet, jotka ovat kyenneet ulottamaan näköpiirinsä rajallisuuden verhoi toiselle puolelle.

*

Mistä olemme me nyt siis tulleet selville luotamme silmäyksen kahden suurimman sosialistin elämäntyöhön? Siitä, että elämä on vastakohtain alituista vaihtelua, yön ja päivän, talven ja kesän, idealististen harrastusten ja materialistisen taistelun vaihtelua. Onko tämä pahaksi? Ei ole, sillä me löydämme totuuden yksinomaan vertailemalla. Ilman vertailua emme sitä löytäisi. Jos meillä olisi aina päivä, niin me emme tietäisi, mitä päivä onkaan. Jos ihmiskunnan opettajat aina olisi valvoneet ainoastaan henkisiä harrastuksia, niin ne olisi menettäneet kaiken viehätys- ja kasvatusvoimansa ja kansa eksynyt ominpäin, ilman ohjausta etsimään tyydytystä materialistisille pyrkimyksilleen, joutunut yleiseen anarkiaan. Ottaessaan siis tutkiakseen ja puollustaakseen työn oikeuksia puhtaasti materialistiselta kannalta, teki Marx ansiokkaan työn; se oli omana aikanaan yhtä ansiokasta kuin työn korotus oikeuksiinsa Sain Simonin opin mukaan oli toisissa oloissa.

Kummankaan oppi ei ollut täydellisyyttä, eikä sen nähtävästi tarvinnut ollakaan, sillä aika ei ollut vielä tullut työn lailliselle korotukselle oikeuksiinsa. Yksikään kultuuri-maa ei ole vielä ehtinyt sille asteelle, missä työn oikeudet olisi täysin oikeuksiin voineet kohota. Kansan suuri enemmistö on ollut nukuksissa; se on ollut kirkollisen tahi kapitalistisen hypnoosin alaisena, se on huumannut aivojaan alkohoolimyrkyllä. Se ei ole kyennyt nousemaan asiain johtoon. Se on vaan moitittanut, vastustanut johdossa olevain työtä. Mutta valmiin työn *arvosteleminen* ja työn *johtaminen* ovat kaksi eri asiata. Löytyy henkilöitä, jotka ovat harvinaisen tarkkoja näkemään heikkoja kohtia toisen työssä ja saattamaan niitä purevalla satiirilla naurunalaisiksi, mutta jotka itse eivät pysty mitään kokonaista luomaan.

Jos me tämän tosi-asian pidämme mielessämme, niin me voimme jakaa kaikki varsinaiset sosialistit, joitten kaikkien työstä meille on arvaamatonta hyötyä, kolmeen ryhmään: a) niihin jotka ovat avanneet kansan syvien rivien silmiä näkemään kapitalistisen yhteiskuntajärjestyksen kieroutta ja järjestäneet niitä taisteluun tämän kukistamiseen, b) niihin, jotka ovat opettaneet ihmiselämässä vallitsevia luonnonlakeja ja niitten perusteella luoneet tulevan ihanteellisen yhteiskuntamuodon pääpiirteitä ja c) niihin, jotka eivät ole tyytyneet tutkimaan ja opettamaan; vaan ovat kiirehtineet käytännössä kokeilemaan sosialista yhteiskuntaa. Ensimmäiseen luokkaan kuuluvat sekä uuionistit että saksalaiset sosialidemokraatit »Lassalliaanit», edelliset turvautuen *yksinomaan* ammattijärjestöjen passiiviseen vastustus-voimaan, jälkimäiset turvautuen *yksinomaan* poliittiseen agitatsioo-

niin. Toiseen luokkaan kuuluvat yhtä hyvin Saint-Simon ja Fourier kuin Bellamy, voisimmepä me lukea heihin Rousseauinkin. Kolmatta luokkaa edustaa etusijassa Owen, mutta niitä on koko joukko muita aina William Pennistä ja Smithistä alkaen, Oneida-kolonian ja Sointulan perustajiin asti.

Mitään totuutta ei ole opittu ilman monipuolista pohtimista. Eikä mitään valmista ole tullut ilman kokeiluja. Kuka nykyisin enää tahtois yhtyä tuollaiseen vanholliseen leveään nauruun lentolaivan mahdottomuudesta, vaikka se ei olekaan vielä polkupyörän käytännöllisyyttä saavuttanut? Ja kuinka moni onkaan särkenyt päänsä lentolaivaa kokeillessaan? Sekö siis todistaisi sosialistisen pienoisyhteiskunnan mahdottomaksi, että niistä niin moni on hajonnut? Ei suinkaan! Se on vaan todistanut sitä, kuinka monipuolisesti on tunnettava tämä kysymys, ennenkuin se on valmiiksi kypsä.

Mitään pysyvää uutta ei voi kerralla luoda, vaan on sen kevään tavalla tultava talven tilalle vähitellen. Ei kaikki ihmiset ole yhtä aikaa oppineet lukua laskemaan, musiikkia tajuamaan. Eivät he myöskään tule yhtä aikaa tosi-sosialisteiksi. Vallan tavoittelijat, luokka-vihan saarnaajat, väkevämmän oikeuteen vetoavat ihmiset eivät ole sosialisteja. Nojissa pienoisyhteiskunnissa juuri on päästy näistä seikoista selville. Siellä ovat kaikenlaiset anarkistit rauhan, järjestyksen, rakkauden, oikeuden viholliset, saatu paljastamaan karvansa. Mikä luonnonlaki pitää paikkansa pienoismuodossa, se pitää paikkansa myöskin laajemmissa suhteissa. Ja meidän materialistimme vainoamassa Sointulassa esim. on lopullisesti

todistettu se, että ei ole mitään vaikeutta sosialistisen yhteiskunta-järjestyksen toteuttamisessa, jos vaan löytyy kylliksi sosialisteja. Kaikki ihmiset voidaan saada mah- tumaan sosialistiseen yhteiskuntaan, mutta ei yht'aikaa; niinkuin ei voi yhtäikaa kaikista tehdä laulukuntaakaan. Siemenestä puu syntyy.

Kun me nyt siis piakkoin siirryimme alkamaan uutta poliittista aikakautta maassamme, niin meidän on pidet- tävä mielessämme, että mikään ennen valmistetuista so- sialistisista opeista ei saa olla meidän toimiamme mää- räämässä. Vaan on meidän etusijassa turvauttava suo- malaiseen selvään järkeemme. Neuvoja ja ohjeita me tulemme aina tarvitsemaan ja aina kun me niitä enti- syydessä löydämme, ovat ne meille tervetulleita, tulkoot ne sitten Marxilta, Saint-Simonilta, raamatusta tahi vaikka Vedanta-kirjallisuudesta.

Uusi aika, uudet muodot.

Jos meidän työväen puolueemme tämän periaatteen omaksuen, julistaa itsensä täysikäisen sivistyskansan täys- ikäiseksi valtiolliseksi puolueeksi, silloin se pian kyke- nee vaatimaan valtaa kansan enemmistön nimesää kä- siinsä. Jos se sitä ei tee, niin se tulee ratkasevalla het- kellä havaitsemaan itsensä yhtä kykenemättömäksi vas- tuunalaisuuteen kuin suurlakkoviikolla.

Oikeuksia me saamme sen mukaan, kuin me ky- kenemme velvollisuuksia kantamaan. Ryhtykäämme siis tähän harjotukseen. Alottakaamme raittiudesta, jatka- kaamme itsekasvatusta kaikkiin suuntiin. Järjestykäämme entisten muotojen lisäksi turvautumaan ajanmukaisimpaan itsemme-auttamiskeinoon, ottamaan kaikki tarpeemme omalla järjestyneellä työllämme luonnosta ilman kull-

omistajain välitystä, lakaten jos mahdollista kokonaan työvoimiamme kapitalisteille kauppaamasta, ja ryhtykäämme samalla valvomaan etujamme uudessa kansaneduskunnassa. Jos vielä puolueettomasti annamme naisille, mitkä naisten ovat, niin silloin osaamme me jo pitää mielessämme elämän lakeja laajimmassakin muodossa ja, pysyen sopusoinnussa henkisen luonnon kanssa, päästä nauttimaan sen yhteiskunnan etuja, mihin Issa Natsarealainen ohjaa, kehottaen meitä siihen pyrkimään »Isän tahdon täyttämällä».

Maamme taloudellinen kehitys *).

Jos maanviljelijä huomaa veden hänen vainioittensa läpi virtaavassa joessa nousevan niin korkealle, että se uhkaa virrata yli reunojen, niin mitä tekee hän? Hän ottaa selon syistä tähän vaaralliseen ilmiöön, tarkastaa huolellisesti joen pohjan ja tutkii tarkoin, mitkä seikat ne joen latvoilla ovat niin odottamattoman paljon vettä liikkeelle panneet. Ja syyt selville saatuaan, ryhtyy hän jos hän on järkevä mies, sellaisiin toimiin, että vesi vastedes pysyy omassa uomassaan.

Jos me nykyajan ihmiset tarkastamme kansamme viljelysmaita yhteiskunnallisella alalla, niin huomaamme elinvoimaisten sivistysrientojemme keskellä erään virran,

*) Tämä teos on kirjoitettu v. 1898, ennen sitä suurta koulua, jonka kuluessa maamme hallitseva yläluokka oppi ymmärtämään, ettei mikään ole tässä elämässä pysyväistä, kaikkein vähimmin ikivanhat kuninkaitten antamat perustuslait, jollei kansa seiso niitten takana ja ole valmis niitä henkeen ja vereen puollustamaan.

Silloin v. 1898 saatoin minä vielä puhua julkisten sanoma-lehti-kirjoitusten mukaan niistä, jotka väittivät „ettei meillä löydy laisinkaan työväenkysymystä“, silloin satuin minä väittää myöskin, „että kansamme ei luota muihin keinoihin kuin rauhallisiin ja laillisiin“. Silloin ei myöskään ollut vielä osuustoiminta-lakia.

jota ei kukaan voi enää olla huomioon ottamatta. Anastaessaan itselleen väylää ajan hajanaisten virtausten keskellä, näyttää se siltä, kuin olisi sen mahdotonta pysyä niitten rajojen sisällä, mitä sille on asetettu. Tahtoo pa se ryöstäytyä kaikkien ajan ristiriitaisten vesisuonien valtaväyläksi. Se virta on työväenkysymys. Löytyy kyllä paljon sellaisia kansalaisia, jotka eivät vielääkään käsitä Suomessa oltavan suuren yhteiskunnallisen pulman edessä, vaan luulevat työväen keskuudessa liikkuvia voimakkaita virtauksia yllytysten hetkelliseksi tuotteeksi, joka raukeaa omaan keinotekoisuuteensa. Mutta yhä useammat jo käsittävät ja vielä useampain täytyy tulla käsittämään, että kun työväenkysymys kerran on tämän vuosisadan kulttuurin luonnollinen kehityksen tulos, ja kun Suomelta ei enää voi kieltää eurooppalaista kulttuuria, niin täytyy ajan kehityksen yhteyteen kasvaneitten muitten yhteiskunnallisten ilmiöitten kanssa tunnistaa myöskin tärkein ja mahtavin niistä.

Ainoa mitä nyt enää voi tehdä on joen latvojen, rantojen ja pohjan tutkiminen ja keinojen keksiminen sille, kuinka tätä uutta, mahtavaa virtaa voitaisiin käyttää sekä koko yhteiskunnan että sen kaikkien yksityisten jäsenien siunaukseksi.

Yrittämättäkään tässä tilaisuudessa tarkastamaan koko tätä aikamme monipuolisen kehityksen viimeistä, vielä kypsymättä olevaa hedelmää, tahdon ainoastaan pyrkiä vastaamaan kysymykseen: Mitä yhteiskunta, taloudellisen lainsäädännön kannalta katsoen, on maan työväestölle velkaa, ja kuinka se velka olisi maksettavissa?

Jos me ajattelemme omasta ruumiillisesta työstään elävää talonpoikaa niinä muinaisina aikoina, jolloin laajat korvet koskemattomina odottivat uutisviljelijää, niin herääkö meissä säälin tunne häntä kohtaan? Ei suinkaan! Joskin hän asuu ikkunattomassa pirtissään oman onnensa nojassa, niin tuntee hän kuitenkin tyytyväisyyttä. Hänellä on toki oma asunto, kyläksi puita ja oma vaate, vaikka ne sitten olisivat melkein pelkkiä eläimen nahkoja. Ravintoa saa hän sen verran kuin viitsii otella luonnon kanssa. Hän tuntee olevansa vapaa ja itsenäinen ja voipi siitä syystä miehekkäästi sanoa: »Mies, syö, mies saa, miehelle Jumala antaa». Eipä siis olisi kumma, jos kulttuurielämän valheitten keskellä elävä, rauhaa ja totuutta ikävöivä henki, joka vain poikkeustapauksissa saa tilaisuuden tuntea itsensä jumalalliseen luontoon kuuluvaksi, yhtyisi Rousseau'n kanssa toivomaan, että koko kulttuuri olisi poistettava ja peräydyttävä takaisin alkuperäiseen sopusointuun luonnon kanssa. Ja mitäpä sitä muuta voisikaan tulevaisuuden ihanteena pitää, jos nykyajan sekaantuneesta vyyhdistä ei löytäisi sitä kultaista lankaa, joka lupaa viedä kansat onnelliseen tulevaisuuteen, saavutettua hyvää ei mädännäisyyden kanssa hävittämättä. Mutta se kulttanen lanka on, Jumalan kiitos, löydetty, kaikki syy epätoivoon on poistettu. Ihmiskunnan tahdosta vaan riippuu, kuinka pian paremman ajan aurinko pääsee kurjuudessa kangistuneitten ihmisten jäseniä lämmittämään.

Siirtyessämme kansamme vanhimmalta kehitysas-
teelta myöhempään, löydämme heimot vahvistuneina ja
kyläkunnat levenneinä syvälle korpiin. Kaikki koske-

mattomat takamaatkin on jo jaettu yksityisen omistusoikeuden aitojen sisälle. Torppari elää kyllä yhtä luonnonomaista elämää, kuin entisinäkin aikoina, vaan hän on kuitenkin jo riippuvainen maan omistajasta. Mutta hänen tilansa on kuitenkin hyvä. Sen, minkä hän itsenäisyydestään on menettänyt, saa hän korvatuksi sillä, että hän nyt kuuluu tavallaan yhteen perheeseen maanomistajan alustalaisten kanssa. Mitään tarkkoja kontrahtiehtoja ei löydy, vaan torppari antaa ja saa aina sen mukaan kuin kulloinkin nähdään kohtuulliseksi. Kun yleisiä teitä puuttuu, on matkojen kulkeminen perin hankalaa. Maanomistajan varallisuus on melkein yksinomaan kiinteätä; irtainta ovat vaan maan, karjan, veden ja metsän tuotteet. Ainoa tavara, mitä voi suurempia määriä koota, ovat viljat ja nahkat, mutta nekään eivät voi kauan seistä, sillä vanhat viljalaarit joutuvat hiirien saaliiksi ja koi syöpi vanhat nahkat. Siksipä on varmin keino, millä älykäs isäntä saattaa lisätä omaisuuttaan, se, että hän panee yhäti uutta työtä maanviljelyksensä parantamiseen ja karjan lisäämiseen. Mutta siitä seuraa sen enemmän tuotteita, jotka kaipaavat kuluttajia. Mikä jää itarallekaan isännälle silloin muu eteen kuin antaa alustalaistensa nauttia sen, mitä ei itse voi kuluttaa.

Täydellä syyllä voipi siis sanoa, että sellaisissa oloissa vielä elettiin tavallaan suurta perhe-elämää. Omistus-oikeus maahan oli jo aikoja sitten vakaantunut ja lailla turvattu, mutta itse asiassa koko väestö nautti maan tuotteet. Isännän asema torppariin, muonamiehen, loiseen, renkiin verraten oli pääasiallisesti vaan sen verran parempi, että hän sai käskää ja nauttia riippumattomuuden tyydytystä. Kun tähän tuli lisäksi se

tuttavallinen suhde, missä isäntä perheineen eli, ollessaan kaukana erillään muusta maailmasta oman pienen piirinsä keskuudessa, — sillä muistakaamme, ettei silloin vielä ollut postia, ei sanomalehtiä eikä muita kirjojakaan kuin raamattu ja joku kirkollinen teos; ja kun sitten vielä ajattelemme sitä jalostavaa tunnetta, sitä sydämmellisyyttä, mitä alituinen luonnonhelmassa liikkuminen ihmisessä kasvattaa, niin voimme käsittää, mikä eroitus oli silloisen ja nykyaikaisen isännyyden välillä.

Kukapa olisi sellaisissa oloissa luullut, että juuri omistusoikeuden kehittyminen tulisi yhteiskunnalle tuotamaan suurimman vaikeuden. Mutta kehitys meni selvästi viitattuun suuntaan. Yksityisen omistusoikeuden tarkka selvittäminen tuli kehityksen johtavaksi langaksi.

Ja me näemme, että vallassa-oleva luokka jo aikaisin ryhtyi anastushankkeillaan meidänkin kansamme patriarkaatista sopusointua häiritsemään. Johan aatelisto vuosien 1647:n ja 1664:n valtiopäivillä anasti itselleen monopoolin kaikkeen metsäriistaan. Aateliton mies ei saanut siitä lähtien metsästää edes omalla alueellaankaan. Vasta 1789 vuoden tärkeillä valtiopäivillä tämä huutava vääryys poistettiin ja talonpojalle annettiin takaisin hänen luonnollinen metsästysoikeutensa. Mutta tunnettua on, että vuoden 1868:n metsästysasetuskin jo alkaa nykyisistä vallassaolijoista tuntua liian väljältä, jonka takia he viime valtiopäivillä muovasivat uudessa lakiehdotuksessa omistusoikeutensa aidat tässä suhteessa niin lujiksi kuin suinkin mahdollista.

Samaten on käynyt kalavesien, jotka niinkuin metsäriista viimeiseksi ovat pysyneet koko kansan yhtei-

senä omaisuutena. Isossa jaossa maanomistajat kyllä koettivat määritellä oikeuksiansa yhteisiin kalavesiin, mutta yleinen oikeudentunto oli siinä suhteessa niin selvä ja niin voimakas, että anastuspuuhat raukesivat hyvin vähiin. Laki tosin jo selvästi väittää maanomistajat kalojenkin omistajiksi, mutta tarkempia rajoja kun oli mahdoton vasten vallitsevaa oikeudentuntoa asettaa, tulivat itse asiassa kalavedet vaan paperilla jaetuiksi. Ja huolimatta uusista, kehittyneistä oloista, huolimatta niistä lukemattomista oikeusjutuista, joissa tuomari on saanut yksityisten riitapukarien välisiä selkkauksia selvitellä, sanoo arvossa pidetty lainoppinut (Axel Liljestrand) vielä v. 1881, »että suurin osa kalavesistä vielä tänä päivänä lienevät yhteisiä ja sängen usein käytetään niitä aivan kuin eivät ne kuuluisi millekään nimenomaiselle yhdyskunnalle tai yksityiselle henkilölle». Huolimatta siis juristien katsantotavasta, on maan suuri väestö yhäti pysynyt uskollisena alkuperäiselle oikeuskäsitykselle, että ainakin se, mitä laillinen omistaja ei itse ole voinut nauttia, on vanhan tavan mukaan ollut kenen hyvänsä otettavana.

Mutta se, mitä ei lainsäätäjä voinut murtaa, murti uusimman ajan tuoma rahatulva. Meidän kansamme täytyi, niinkuin kaikkien muitten, joutua uuden kehityksen myrskyisten laineitten viskeltäväksi, jotta se voisi korkeammalle kehitysasteelle nousta. Raha tuli yleisemmin käytäntöön, laivaliike vilkastui, tuoden ensimmäiset varsinaiset ylellisyystavarat maahan. Talollinen huomasi, ettei hänen enää ollutkaan pakko syöttää viljaansa työväelle, raavaille tahi hiirille, vaan saattoi hän vaihtaa osan siitä kahviin, sokeriin, pyhävaatteisiin ja rihkamaan.

Alkoipa jo ilmaantua suurempiin kirkonkyltiin maakaup-
 piaita, ja tavaravaihto tuli helpommaksi. Vihdoin seu-
 rasivat kilvan posti, höyrylaivat, kanavat, rautatiet, sähkö-
 lanka, pankit, telefoonit, meijerit — Murtaja. Ja nyt
 ovat syrjäisimmät sopukat maassamme niin likeisesti
 maailman rahatemmellyksen vaikutuksen alaisina, niin-
 kuin sormenpäissä sydämmen sykintä tuntuu. Ei tar-
 vitse enää Saarijärven Paavon tyytyä siihen, mitä luonto
 kulloinkin antaa, sillä yhtähyvin voi varakas saarijärve-
 läinen kuin Salmin mies, minä päivänä hyvänsä hänen
 päähänsä juolahtaa, ostaa rahoillaan laivalastin viljaa suo-
 raan New-Yörkista, ja sisä-Venäjästä viljansato vaikuttaa
 savolaisen muonamiehen toimeentuloon yhtä paljon
 kuin oman isännän peltojen sato. Suuret tulot,
 ylläiset elämäntavat, helpot kulkuneuvot ja muut uuden
 ajan tuotteet ovat muuttaneet entiset elämäntavat uuden-
 laisiksi. Korjoja tuottavan rahan tultua nyt kaiken omai-
 suuden vaihtovälikappaleeksi, ei maanomistaja piakkoin
 salli kulkulaisen koota marjoja tahi sieniä hänen met-
 sästään, sillä ne ovat nyt jo rahanarvoista omaisuutta.
 Ja vielä patriarkaatisessa yksinkertaisuudessa elävien sisä-
 maalaisten joukkoon on kaikkialla sukeltanut joku syrjä-
 läinen, joka vaatii lain kirjainta toteutettavaksi yhtä hy-
 vin kalavesien kuin metsänriistan suhteen. Missä ollaan
 silloin?

Suuren suuri enemmistö niitten Suomen miesten
 jälkeläisiä, jotka yhteisesti ottivat tämän soisen, metsäi-
 sen niemen asuinsijakseen ja sen ensi viljelykset raiva-
 sivat, on nyt kodittomana omassa isänmaassaan. Pieni
 vähemmistö vaan voi sanoa sitä omakseen. Ainoat, mitä
 suuri enemmistö vielä saa vapaasti, yhteisesti nautia

omanaan, ovat maantiet ja ilma, mutta merkkejä on näkynyt siitä, että löytyy halua niittenkin jakamiseen.

*

Minä en rohkene antautua väittelemään siitä, onko maan omistaja jo ehtinyt lakipykälillä turvata itselleen sisävesiä. Vesieläimet kyllä jo ovat yksityistä omaisuutta, mutta että itse vesi semmoisenaan on vielä yhteistä omaisuutta, sen luulen olevan todistettavissa. Viittaan vaan T:ri J. Serlachiuksen huomattavaan kirjoitukseen tästä aineesta, *) jossa hänen, huolimatta pyrkimyksensä todistamaan yksityisten oikeutta veteen, kuitenkin täytyy tunnustaa, että usea hyvin painava seikka todistaa itse kirjoitetun lainkin piirissä päinvastaista.

Suomen kansan yhteisestä omaisuudesta lienee siis tosiaan osa vielä pelastettavissa luisumasta yksityisen pääoman kauppatavaraksi. Mutta sitä tietä ei enää voida maan suurelle enemmistölle korvata, mitä se aikakausien kuluessa on menettänyt. Ainoa keino korvaamaan tapahtunutta erehdystä, *on sen yksityisomaisuuden huolellinen turvaaminen*, mikä jokaisella kansalaisellamme on vielä tallella.

Tarvitseeko minun sanoa, mikä se omaisuus on?

Huolimatta kaikista niistä koetuksista, joitten murjoman kansamme on ollut, ja joilta siitä vaan pienen osan sallimus on Suomen niemelle säilyttänyt, ei Suomen mies historiallisena aikana ole ollut niin syvälle painuneena, ettei hän olisi *oman työvoimansa* isäntä. Useissa

*) Jur. för. tidskrift v. 1897. vihko 2—4.

kulttuurimaissakin on, niinkuin tiedämme, työmiehen ruumiilliset voimat olleet yksityisten vallananastajain omaisuutena. Että ihmistyövoima on ollut sangen arvokasta omaisuutta, sen ymmärtää, sillä onhan tällä koneella se erinomainen ominaisuus, että siinä koneenkäyttäjää aina seuraa mukana. Mutta juuri siksi, ettei talonpoikia paraistakaan ponnistuksista huolimatta voitu saada painumaan eläinten kannalle, vaan on ihmistyövoimaa käytävä henki pyrkinyt väkisin alennustilasta, siksi on tämä omaisuus kaikissa kulttuurimaissa irtaantunut »pyhän» omistusoikeuden kahleista. Mutta se onkin kaikki, mitä sillä alalla on viime aikoihin asti tehty. Vaikka meillä jo vuosisatoja on huolellisesti säädetty yhä tarkempia lakeja kaikenmoisten omaisuus-seikkain turvaamiseksi ja viimeiseksi nyt riidellään koskiemme vesivoimista, on se voima, jonka avulla kaikki omaisuus on arvoonsa saatu, ollut tuuliajolla.

Laki ei tunnusta mitään kauppaa lailliseksi, mitä ei tehdä vapaasta tahdosta, mutta vaikka tätä kansalaisten tärkeintä omaisuutta joka päivä myydään pakosta polkuhintaan ja ruumiillisen työn ostajat turvautuvat kaikkiin mahdollisiin keinoihin saattaakseen kansalaisia sellaiseen tilaan, että heidän on pakko vasten tahtoansa työvoimiansa myymään, on lainsäätäjät toimetonna.

Totta on, että niin kauan kuin kaiken kaupan ja teollisuuden alalla määräävänä lakina on »rautalaki», s. o. niinkauan kuin tavarahan hinta, oli tavara sitten vaikka kaupan-alaisia työvoimia, riippuu siitä, minkä verran niitä on tarjona, niin kauan tulee työmiehen asema olemaan sellainen kuin se nyt on. Mutta siinä onkin kysymyksen ydin. Jos varsinaisen tavarahan hinta saakin riip-

pua siitä, minkä verran sitä kulloinkin tarvitaan, niin on toki kansalaisten työvoimat pelastettava riippumasta maailman rahamarkkinain oikuista. Sillä onhan yhteiskunta itse syyppää siihen, että suurin osa kansalaisista on pakotettu olemaan turvattomasti rahamarkkinain pyörteitten viskeltävinä. Yhteiskunta on yksityisen omistusoikeuden rajoja määritellesään unohtanut suuren kansan enemmistön tarpeet. Kaiken sen, missä kansalainen itse voisi luonnollisella tavalla käyttää työvoimaansa elantotarpeitensa hankkimiseen, on lakiasäättämässä ollut harvalukuisen yläluokka sulkenut häneltä omistusoikeuden pyhällä aidalla; ihmisiä siitetään ja synnytetään yhäti niinkuin ennenkin, heitä ei ole opetettu elämään ilman ravintoa, mutta kaikki ravinnonlähteet on sulettu; heillä on nyt valittavana: joko sanoa hyvästit isänmaalleen, kuolla nälkään, tahi ainoan jällellä olevan omaisuutensa, työvoimansa, myyminen mihin hintaan hyvänsä. Ja tähän epätoivoiseen tilaan on epäilemättä ratkaisevasti vaikuttanut se, että viimeisetkin avoinna olleet hengen pitimeksi välttämättömät keinot, kalan ja metsänriistan saanti, estettiin.

Jokaisella ihmisellä maanpäällä on *oikeus työhön*. Sen oikeuden on yksityisen omistusoikeuden kehitys suurelta osalta kansalaisiamme ryöstänyt.

Siinä syy, miksi maalaisväestö, jota ennen ei olisi saanut ajamalla kotiseutuaan jättämään, nyt hyökylaineitten tavalla virtaa kaupunkeja kohti. Tottumattomana rahoja liikuttelemaan, kuulee maalainen työmies, millaisia palkkoja kaupungeissa, tehdaspaikoissa ja rautatietöissä maksetaan, ja lähtee kuin lähteekin hädän pakoittamana onneansa hakemaan. Tuoden työkalunsa ja vaatteet mu-

kanaan saapuu hän kaupunkiin ja kuullessaan, että kaupunkilaiset työmiehet pitävät $2\frac{1}{2}$ markkaa alhaisena kesäpalkkana, arvelee, että jo sitä on siinäkin kun 2 markkaa päivässä saapi. Mutta mitä on hänellä säästöjä syksyn tullessa? Kotoa lähtiessään ei hän tullut ajatelleksikaan, että toisenlaiset ne kaupungissa ovat menotkin, kuin sydänmaassa, toiset hinnat ruoka-aineilla, toiset asunnoilla, haloilla, vaatteilla, jopa työkaluillakin. Onnellinen se maalainen työmies, jolla olisi tuloja työstään 600 mk. Mutta kaupungissa on eläminen pienenkin perheen kanssa 600 markan tuloilla nälkäisen koiran elämää. Ja maalainen lähtee syksyllä takasin maalle työkalut mäsänä, vaatteet repaleisina, ja kylmä talvi on edessä. Mutta kun kaupunkilainen työmies talvisten kärsimysten jälkeen keväällä taasen alkaa saada työtä, tulvaa uusia kurjuuden liikkeelle panemia maalaisia kaupunkeihin työpalkkoja painamaan. Ja tätä jatkuu yhäti, tämä epätoivoinen taistelu tulee yhä kamalammaksi. Elotonta tavaraa, joka liiallisen kilpailun tähden ei mene kaupaksi, voipi panna säilöön paremmiksi ajoiksi. Mutta inhimillisiä työvoimia ei voi koota varastoon. Puhumatta niistä onnellisista, jotka pääsevät sellaiseen maahan, ansaitsemaan varoja missä työvoimia ei vielä ole kylliksi käytettävänä, painuvat muut joko vaivashuoneisiin, vankiloihin tahi, hautuumaan lepoa ikävöiden, palottavina haamuina kulkevat pitkin maanteitä ja kaupunkien katuja, niistä tuhansista kansalaistaimista puhumattakaan, jotka ravinnon, vaatteiden, lämmön ja kasvatuksen puutteessa näivettyvät kurjissa hökkeleissä tahi kosteissa kellarikeroksissa.

Samalla kuin yhteiskunta siis on suoranaisesti vel-

kaa isänmaanjaossa osattomaksi jääneelle kansan suurelle enemmistöille, vaatii jo pelkkä vallalla oleva käsitys omaisuuden kauppaamisesta yhteiskunnan puolelta pontevia toimenpiteitä. Yhteiskunnan on, sanalla sanoen, johdettava lainsäädäntö siihen suuntaan, että loukkaamatta sitä yleistä järjestystä, minkä lait omistusoikeudesta tähän asti ovat muodostaneet, — sillä eihän kukaan yksityinen ole syyppää yhteiskunnallisen kehityksen puutteellisuuksista — *inhimillisen työvoiman kauppaamisen järjestäminen tulee lainsäädännön lähimmäksi tehtäväksi.*

*

Ei voi kieltää, että yhteiskunta on jo koettanut tehdä jotakin kansalaisten ruumiillisen työvoiman turvaamiseksi. Tapaturmavakuutuslaki on tuorein todistus siitä, että lakiasäättävä kansamme vähemmistö tosiaan on tunnustanut suuren työväestön olevan oikeutettu yhteiskunnalta turvaa saamaan. Mutta tuskin oli uusi laki voimaan astunut, kun jo kuului, että työnantajat useissa tehtaissa osasivat sälyttää heidän kannettavakseen tarkoitettun kuorman työväestön harteille. Työväestö on tosiaan siinä asemassa kuin matkalle lähtevä nuorukainen, jolle hellä äiti pani niin paljon vaatteita ja eväitä mukaan, että hän eväitä kantaessaan väsyi järven jäälle ja löydettiin paleltuneena kuoliaaksi pyhä raamattu pääalusena.

Syy siihen, miksi ne keinot, joilla on koitettu pahimpia epäkohtia poistaa, ovat näyttäytyneet tehottomiksi, on helppo käsittää. Mitä auttaa laastaroiminen sisällistä tautia vastaan. Waikka muilla aloilla on kyllin selvästi

nähty, mistä päin parannustyö olisi työmiehen taloudellisen aseman parantamiseksi alotettava, on työmiehen suhteen yhä tyydytty puolinaisiin parannuksiin. Yhteiskunta on kyllä säätänyt lain siitä, kuinka paljon hevosien työvoiman käyttäjä saa siltä kiskoa, ja rankasee eläinrääkkäyksestä sitä, joka menee äärimmäisyyteen tunnottomuudessa. Mutta yhteiskunta ei ole katsonut tarpeelliseksi määrätä rajaa sille, kuinka paljon inhimillisen työvoiman käyttäjä saa rangaistuksetta siltä työtä puristaa.

Samalla kuin työväki, joutuessaan vakavilta kotoisilta asuinsijoiltaan liikkuvalla jalalla, on keskinäisen kilpailun kautta pakoitettu turmiota tuottamaan omassa piirissään, painaa työnostaja vielä sen lisäksi työvoimain hintoja alaspäin, saadaksen siten tuotteensa niin huokeiksi kuin mahdollista. Kun kilpailu työnostajaa siihen kehottaa jopa pakottaakin eikä laki estä, niin miks'ei hän omaa etuaan katsoisi. Pitäähän nykyinen vallalla-oleva mielipide sitä kunnollisimpana kansalaisena, joka osaa hankkia itselleen enimmin tuloja. Mutta siksipä älköön ihmeteltäkö, jos työväen kysymys niin nopeasti paisuu ja voimistuu, jos se tärisyttävästi kuni palotorvi huutaa lainsäätäjää avukseen. Ainoastaan se, joka hyväksyy Ludvig XV:n kuuluisan väitteen: »Meidän jälestämme vedenpaisumus» saattavat sulkea silmänsä näkemästä, mitä nykyinen asema yhteiskunnalta vaatii. Ainoastaan sellaisissa oloissa, joissa niitä katsotaan sopivimmiksi valvomaan kaikkien parasta, joilla on enimmin yksityisetuista valvottavana, missä lakia säätävänä eduskuntana istuu yksinomaan sen luokan edustajia, jolle kaikki rajoitukset kansalaisten työvoiman väärinkäytöstä vastaan tule-

vat tuottamaan tuntevia tappioita, niin, ainoastaan tällaisissa oloissa on voitu jyrkästi väittää, ettei meillä löydy lainkaan työväenkysymystä, että työväyn haikeat avunhuudot ovat vaan keinotekoisia yllytyksen hedelmiä.

Ei arvoisat kansalaiset. Isänmaamme ja kansamme tulevaisuus, lastemme rauha ja onni riippuu siitä, että tunnustamme, mikä on kieltämättömänä silmiemme edessä. Sen kerran tehtyämme, ei meidän ole mahdoton ohjata yhteiskunta-alusta ahdinko-tilasta väljemmille vesille. Sillä meillä, Jumalan kiitos, on se onnellinen asema, että kansamme ei luota muihin keinoihin kuin rauhallisiin ja laillisiin. Ja ruvetessamme todenteolla tarkastamaan, mitä tietä luonnollisen kehityksen avulla kansamme on nykyisestä hädästä autettava, ei meidän ole mahdoton ohjaavia valosäteitä löytää.

Selvää on, että syynä siihen kurjuuteen, mikä silminnähtävästi on kasvamassa, on omaisuuden liiallinen epätasaisuus. Se taasen on tulos siitä, että tällä alalla yhäti on rajattomasti vallalla väkevemmän oikeus.

Onhan ollut aika ihmiskunnan kehityksessä, jolloin ruumiillinen voima tuotti valtaa. Mutta Simsonit ja Herkuleet saavat nykyaikana tyytyä samanlaiseen kohtaloon kuin muutkin ihmiset, sillä vapaa kilpailu ruumiillisen voiman käyttämisessä omaksi persoonalliseksi hyväkseen on rajoitettu sangen ahtaaseen piiriin. Mutta se voima, mitä suuri varallisuus antaa sen omistajalle, on yhäti rajoittamatta. Rahallisesti väkevämpi saa vapaasti lain turvissa tuottaa heikommallensa mitä taloudellista vahinkoa hyvänsä. Tällä alalla vallitsee vielä täydellisesti väkevemmän oikeus.

Siksipä ei voi olla epätietoisuutta siitä, mitä nyky-

oloissa on yhteiskunnan tehtävä? Sen on turvattava heikompaa väkevämpää vastaan samalla tavalla kuin se yhteiskunnan kehityksen alku-aikoina turvasi ruumiillisesti heikompia väkevempiä vastaan. Sen on rajoitettava yksityisten vapaata tappelu- s. o. kilpailu-oikeutta. Se yhteiskunta, joka on tarkoituksenmukaisella vapaan kilpailun rajoituksella saanut inhimilliset työvoimat turvatuiksi kaikkea sortoa vastaan, se voi sitten lähteä tasasesti ja onnellisesti kehittymään yhä kauemmas nykyajan luonnottomasta kurjuudesta.

*

Jos me nyt tahdomme jo voimassa olevien lakien johdolla luoda eteemme suunnitelmaa, miten nykyisistä oloista ilman äkillisiä mullistuksia voisimme lähteä uusiin siirtymään, ja kansalaisten ruumiillisten työvoimien turvaamista pidämme ensi asiaksi silmällä, niin on meillä syytä kysyä, mitä sanoo lakimme yleensä kauppasopimuksista, jotka eivät ole tehty vapaasta tahdosta. Eikö ne sellaiset sopimukset ole laittomia? Jos toinen tahi toinen sopimuksen tekijä todistettavasti on turvautunut sellaisiin keinoihin, että hän on saanut toisen suoranaisesti tahi välillisesti pakotetuksi sopimuksen tekoon, niin eikö se ole rikoksellista? Nyt tiedämme me, että tehtailijat säännöllisesti käyttävät hyväkseen vuoden vaiheita, työmiesten köyhyyttä, sanomalehti-ilmoituksia ja muita keinoja polkeakseen työvoimain hintoja alle senkin, mitä niitten ylläpitämiseen kuuluu. Eikö lakimiehille jo riitä tästä aiheesta voimassa olevien lakien selvittämiseen sellaisiksi, että kansalaisten työvoimain kauppaamisessa kaikki pakoituskeinot luetaan rangaistavien rikosten joukkoon?

Onko hyppäys liian suuri, jos työvoimainsa kauppaamiseen pakoitettut kansalaiset turvataan kaikkea mielivaltaa vastaan sopimusten teossa?

Millä tavalla tämä turvaaminen käy päinsä, siihen on yhteiskunta jo keksinyt oivallisen keinon. Jotta kyytimiehet maaseuduilla ja ajurit kaupungeissa eivät saisi mielivaltaisesti määrätä maksua omasta ja hevosensa työvoimasta, joita he ovat kyydittävänsä hyväksi käyttäneet, on heille määrätty taksa. Huolimatta siitä käyttikö kyytimies työvoimaansa yöllä tahi päivällä, hyvällä kelillä tahi kelirikon aikana, aina saa hän vaan 14 penniä kilometriltä ja ajuri kaupungissa saapi yhdellä kerralla ajaa kaksi ja kolme kertaa niin pitkän matkan kuin toisella kertaa samasta maksusta. Se on sangen mukava keino, etenkin sille luokalle, jonka jäsenet kyydillä ajavat, ja jotka ovat taksaa olleet määräämässäkin. Herrasmies on turvattu kaukana tuntemattomissakin seuduissa kaikkea mielivaltaisuutta vastaan, sillä hän saapi kyydin lisäksi yösijan ja ruuankin tarkasti määrätyn taksan mukaan. Mutta työmies ei ole istunut lakia säätämässä. Siksi on hän maailmalle lähtiessään alttiina täydelliselle mielivalhalle. Jos kestikievari sanoisi paraana heinäntekopäivänä, että »en lähde nyt kyytiin vaikka maksaisitte markan kilometriltä», niin olisi se tehtailijan oikeudentunnon mukaan kaikkein suurinta vääryyttä, mutta kun tehtailija sydäntalvella alentaa työmiehen palkan niin alhaiseksi, että tämän täytyy perheineen kärsiä vilua ja nälkää, niin on tämä tehtailijasta aivan luonnollista. Jos työmies valittaa, että »kyllähän minä itse hengissä pysyn kevääseen asti, vaikka söisin puoleksi olkia, mutta vaimohan se, joka vielä on raskaana, ja lapsethan ne kuolevat nälkään»,

niin vastaa tehtailija tuskaisesti olkapäitään kohottaen:
 »Mitäs minä sille mahdan».

Tokkopa siis se väite on liioittelua, että yhteiskunta, joka kyllä on pitänyt huolta ylikuoran tarpeista, on velkaa, paljon velkaa työväelle. Ja kun etupäässä maan hallituksen ja eduskunnan velvollisuus on esittää hallitsijalle, mitä maan väestö kaipaa, ja maan kehitys vaatii, niin olisi ollut syytä odottaa alkuunpanoa juuri hallitukselta ja säädyiltä. Kun valtio ensin on lakaissut oman kynnyksensä edustan, voipi se yksityisiltä vaatia samaa. Etupäässä on siis niitten kansalaisten asema saatava kelpaamaan esimerkiksi, jotka työvoimiansa valtiolle myyvät.

*

Me tiedämme, että niillä kansalaisilla, jotka myyvät henkisen työvoimiansa valtiolle, virkamiehillä, on se ilahuttava tieto työhön ruvetessaan, ettei heidän tulonsa milloinkaan tule riippumaan ulkonaisista odottamattomista asianhaaroista, vaan pysyvät ne aina vähintään samalaisina, katsomatta siihen, onko verotaakan kantajilla helpompi tahi vaikeampi valtion raha-arkkuja täyttää. Siitä, näet, on jo hyvin pitkä aika, milloin virkamiesten työvoimia lakattiin ostamasta sen mukaan, kuin niitä kulloinkin oli tarjolla. Niitä kyllä sillä tavalla saatiin huokeammasta hinnasta, mutta kun he, mahtavata asema-
 taan hyväkseen käyttäen, hankkivat korvauksen palkkansa vähyyteen alhaalta päin, huomasivat veronmaksajat edullisemmaksi, että hallitus määräisi »taksan», s. o. pysyvän palkan virkamiehille, katsomatta siihen, kuinka paljon halukkaita kuhunkin virkaan oli tarjolla. Ja me näemme,

että aikain kuluessa on huomattu yhteiskunnalle edulliseksi siirtää yhäti alemmaksi sitä rajaa, missä pysyvät palkat loppuvat ja satunnaiset alkavat.

Rautatien palveluksessa olevien kansalaisten palkkasuhteissa huomaamme tuon järjestelmän kehityksen selvemmin kuin missään muualla. Ne vakituksessa palveluksessa olevat työnsä myyjät, jotka eivät vielä ole ehtineet päästä varsinaisten palknauttijain kannalle, mutta joitten työ on valtiolle ja yhteiskunnalle niin arvokasta, että heitä tahdotaan kaikin mokomin kiinnittää paikoilleensa, ne saavat toki nauttia tarkoin määrättyä palkkion nimellä käypää säännöllistä korvausta työstään. Hekin ovat siis taksan turvissa. Mutta kun tullaan palkkiosarjan alapäähän, 20:nteen palkkioluokkaan, niin joudutaan äärimmäiselle rajalle, viljelemättömään erämaahan, jossa ei työn kauppaamisen suhteen ole mitään määräyksiä, vaan jossa täydellinen mielivalta vallitsee. Meidän, jotka ylpeilemme sivistyksestämme ja kehittyneistä yhteiskunta-oloistamme, täytyy nähdä, mitenkä valtio pitää arvonsa ja tarkoituksensa mukaisena sitä, että insinöörit ja työnjohtajat valtion nimessä käyttävät kansalaisten perheitten kurjuutta ja nälkää apunansa, saadaksensa ostaa valtiolle niin huokeasta työvoimia kuin mahdollista. Katsotaanhan se rakennusinsinöörin suurimmaksi ansioksi, että hän on, työpalkkoja polkemalla, saanut työt tehdyiksi alle kustannusarvioitten. Onpa niille annettu suuremmoisra rahapalkkioitakin todistukseksi valtion kiitollisuudesta. Kuitenkin luulisi, että kun yhteiskunnalle on ollut eduksi säätää ylemmillä rapuilla olevien kansalaisten työlle määrättyt palkat, niin olisi kai sille hyötyä siitakin, että se järjestäisi pysyvälle

kannalle kaikkien työvoimain ostohinnat, joita se omiin tarpeisiinsa tarvitsee. Eiväthän ne varat, jotka valtion rahastosta korkeampien palkkojen muodossa virtaisivat työväen talousrahojen lisäksi, maasta hukkaan joutuisi, vaan tuottaisivat työväen lisääntyvän kulutuskyvyn kautta hyötyä yhtä hyvin valtion tuloille kuin maanviljelykselle ja teollisuudelle.

Ensimmäinen asia siis, millä yhteiskunnan on ryhdyttävä työväelle velkaansa suorittamaan, on se, että kaikille valtion työssä oleville työmiehille määrätään pysyvä taksa, alimmasta päivä- tai tuntipalkasta. Että tämä toimenpide toisi muita tullessaan, on aivan luonnollista ja lähin seikka, mikä arvattavasti tulisi käymään käsi kädessä alimman palkan määräämisen kanssa, tulisi olemaan työpäivän pituuden järjestäminen. Mutta nämä kaksi tärkeintä taloudellista seikkaa kun kerran olisi oikeudentunnon ja tarkoituksen mukaisesti saatu järjestetyiksi, niin voisi sanoa uuden uran avatuksi yhteiskunnallemme onnellista tulevaisuutta kohti. Sillä kun valtio kerran olisi velvollisuutensa työnostajana täyttänyt, voitaisiin aivan toisella mielellä ryhtyä yksityisten välisiä työvoimain kauppasuhteita järjestämään. Kun meiltä vielä puuttuu tarkkoja tietoja työväen olosuhteista, on tietysti perin vaikeata arvioltakaan laskea, mitä muutoksia maan raha-asioissa se tulisi tuottamaan, jos valtion töissä lakataisiin pitämästä markkinoita kansalaisten työvoimista. Mutta meillä on tässä suhteessa jo valaisevia tietoja muista maista. Niinpä on Tanskassa, joka väkilukunsa puolesta on jotensakin meidän kansamme vertainen, hankittu virallisia tietoja valtion palveluksessa olevasta työväestä.

Kaikkiaan on Tanskan valtion palveluksessa noin 7,000 päivä- ja urakkatyömiestä vakituksessa eli väliaikaisessa työssä. Jos näitten kaikkien palkat korotettaisiin niin, että ne tulisivat saamaan vähintään 3 kr. päivässä sensijaan, että niitten palkat nyt vaihtelevat 90 äyristä lähtien yli 4 kruunun, niin tulisi lisäys valtion menoihin olemaan $1\frac{1}{4}$ miljoonaa kruunua.*)

Miksikä ei meillä voitaisi ryhtyä aivan samallaisiin toimenpiteisiin. Olemmehan me sitä paitsi siinä onnellisessa asemassa, että valtiovarojen tila on erinomaisen hyvä.

Kun valtio kerran työnostajana astuu niitten pyrintöjen etupäähän, joitten tarkoituksena on kaikkien kansalaistemme työvoimain turvaaminen sortoa ja vääryyttä vastaan, silloin on ensimmäinen rengas juotettu siihen lainsäädäntöketjuun, jonka turvissa kerran tulevaisuudessa jokainen kansalainen, möi hän työnsä sitten valtiolle tahi yksityiselle, pääsee itse nauttimaan kaikki työnsä hedelmät.

*

Mutta päästyämme selville siitä, millä tavoin valtion on järjestettävä suhteensa maan työväestöön, tulemme siihen vaikeaan kysymykseen, mitenkä kehityksen ratas on suunnattava kulkemaan, jotta allikkoon ajamatta voisimme lopettaa sen epätoivoisen taistelun, mihin työntekijät ja yksityiset työnostajat ovat oievien olojen pakotuksesta joutuneet.

Kysymys tässä laueudessaan on niin monipuolinen, että sitä jokainen ajattelija saattaa katsoa omalla tavallaan.

*) Katso Työmies n:o 47 v. 1897.

Mutta jos jatkamme edellä seurattua oleviin oloihin perustuvaa ajatuksenjuoksua, niin on ensi asiaksemme vastattava kysymykseen, mitenkä voidaan kaikkien kansalaisten hyväksi, jotka edelleen ovat pakotetut myymään työvoimansa yksityisille työnostajille, saada työtaksa, s. o. alin luvallinen palkka määrättyksi.

Ennenkuin voimme puhtaalla omallatunnolla vaatia syvälle yhteiskuntarakennukseen tuntuvia parannuksia työnsä myyjäin hyväksi, on meidän kuitenkin oltava selvillä siitä, millaisissa olosuhteissa ne kansalaiset toimivat, joihin työväen palkkojen korotus ensi kädessä tulee tuntumaan.

Jos voimme näyttää toteen, että ehdottamamme parannus tulee olemaan eduksi kaikille kansan luokille, silloin voimme toivoa sille myöskin vakavaa tulevaisuutta. Pyrintömme ei saa olla tähdätty periaatteessa yksityisiä työnostajia vastaan ja heidän vahingokseen. Mutta sitäpä se ei olekaan.

Selvää on, että työnostaja tuntee suurkapitaalien painoa yhtä hyvin kuin työmieskin, jonka palkkaa työnostajan juuri siksi useimmiten täytyy supistaa, kun hän näkee muuten jäävänsä kilpailussa tappiolle. Yleinen kumoamaton totuus, näet, on, että minkä pienempi yksityisen liikkeenharjoittajan tuotanto on verrattuna niihin liikkeisiin, joitten kanssa hänen täytyy kilpailla, sen vähemmän on hänellä sananvaltaa hintain määräämisessä ja sen vaikeampi on hänen saada tuotteensa myyntikelpoisiksi niin alhaiseen hintaan kuin se, joka voipi valmistaa monta kymmentä ja sataakin kertaa niin paljon kuin hän.

Kun siis tahdotaan kansalaisten työvoimia turvata

väärinkäyttöksiä vastaan, niin on taistelu tähdittävä ei kotimaisia liikkeenharjoittajia, vaan uudenaikaisten liikeneuvojen ja kehittyneiden luottolaitosten kautta valtavasti kasvamassa olevan yksityisen pääoman turmiollista vaikutusta vastaan. Kun tahdomme keksiä keinoja sen kansanluokan aseman parantamiseksi, joka pääoman sortavan vaikutuksen raskaimmin tuntee, niin on pidettävä mielessä, ettei parannukset saa tarkoittaa etuja yksinomaan työväelle, vaan kaikille, joilta pääoma suoranaisesti tai välillisesti korkoja imee. Niin kauan kuin pääomat, joitten kanssa olemme olleet tekemisessä, ovat olleet suhteellisesti pieniä, ovat ne pitäneet toinen toisiaan kilpailulla kurissa, eikä niitten sortava vaikutus ole päässyt kansalaisten välttämättömpinä elinehtoja anastamaan. Mutta niinkuin lukemattomat esimerkit todistavat, on juuri viime aikoina alkanut näkyä pelottavia merkkejä siitä, että hajallaan olleet miljoonat alkavat kokoontua miljardeiksi harvojen yhtiöitten käsiin, joten ei ole mikään mahdottomuus, että vielä nykyinen sukupolvi saapi nähdä kaikki tärkeämmät elantotarpeensa ja toimeentuloa varten tarpeelliset tuotteet maailman suurien pörssikeinottelijain käsissä. Ei olisi esim. mikään ihme, jos minä päivänä hyvänsä tapahtuisi se kumma että maailman kansat jäisivät pitkäksi aikaa ilman suolaa. Jonkun keinottelijarenkaan tarvitsee vaan anastaa haltuunsa kaikki suolan tuotantopaikat ja estää siten suolaa pääsemästä markkinoille, kunnes sen hinta on noussut kymmenenkertaiseksi.

Onko nyt viisasta, ettei ryhdytä varokeinoihin ajoissa? Miksikä ei voitaisi, kun koko kansa, koko ihmiskunta on vaarassa, luopua tuosta vanhasta tavasta,

että vasta silloin ryhdytään varokeinoihin, kun tauti on päässyt täyteen raivoon.

Mutta viime aikoina onkin näkynyt merkkejä siitä, että maamme johtavilla miehillä tosiaan on halua ryhtyä varokeinoihin uhkaavaa vaaraa vastaan. Maamme hallitus alkaa saada selville, kuinka vaarallista on se, että itse valtio heittäytyy sokeasti kansainvälisten pääomien pyörteeseen. Se on nähtävästi huomannut, että sen, minkä yhteiskunta hyötyy, kun ulkomaitten suurista teollisuuslaitoksista ostetaan alempaan hintaan kalliita teollisuustuotteita, se toista tietä menettää moninkertaisesti. Valtiolla on näet valittavana, joko antautua maailman yksityisten pääomien oikkujen alaiseksi tavarankuluttajaksi ja heittää yksityiset kansalaiset alttiiksi sen tunnettomuudelle, tahi ryhtyä järjestämään kotimaista tuotantoa sellaiseksi, ettei yksityinen pääoma ainakaan meidän maassamme pääse vallattomuuksiin. Muuan päätös, jolla hallitus tuonoin, kotimaista veturiteollisuutta jaloille auttaakseen, myönsi Tampereen pellava- ja rautateollisuusyhtiölle 250,000 markan apurahan ja 500,000 markan edullisen lainan, oli omansa todistamaan, että hallitus oli valinnut jälkimäisen tien. Se nähtävästi tahtoi ryhtyä järjestämään tuotantoa omassa maassamme ulkonaisesta kilpailusta niin vähän riippuvaksi kuin mahdollista, korvaten kilpailun mahdollisesti tuottaman vahingon kernaammin yleisillä varoilla, kuin antamalla maan kärsiä sen tappion, minkä kysymyksenalaisten veturien tilaus ulkomailta maan väestölle tuottaisi.

Uusi ura on aivan selvä ja sille on annettava täysi tunnustus. Luulen, näet, tuon mainitsemani hallituksen päätöksen voivan tulla tärkeäksi merkkikohdaksi yhteis-

kuntamme kehityksessä, jos hallitus olisi johdonmukainen myöskin seuraavia askeleita ottaessaan. Mutta jos maan hallitus tosiaan ryhtyisi niin suuremmoiseen tehtävään kuin tuotannon vallattomuden hillitseminen on, niin olisi sen apurahoja yksityisille osakeyhtiöille myöntäessään, *määrättävä sellaisia ehtoja*, jotta sen isällistä tarkoitusta ei voitaisi kiertää. Se hyöty, mikä maalle tulee mainittujen veturien teettämiseen kotimaisilla työvoimilla, ei riitä oikeuttamaan tuota $\frac{1}{4}$ miljoonan lahjoitusta yksityisille osakkeenomistajille, jotka voivat suureksi osaksi olla vaikka Hampurin pörssikeinottelijain hallussa, sillä yhtä hyvällä syyllä voisivat silloin kaikki sellaiset tuottajat, jolle ulkomainen kilpailu tekee vaikeuksia, odottaa valtiolta lahjoja. Niinpä esim. suuremmat viljan tuottajat, joitten asema, niinkuin tidetään, on nykyisissä oloissa ulkomaisen viljan kilpailun vuoksi sangen tukala, voisivat yhtä hyvällä syyllä pyytää valtion apua, voidakseen antaa työtä niille työvoimille, jotka suurin joukoin siirtyvät joka vuosi maasta pois. Siitä syystä olisi oltava selvillä siitä, millä tavoin on meneteltävä, jotta ne uhraukset, mitä valtio tekee, tosiaan tulevat taatusti koko maan hyväksi. Jos siitä kerran ollaan selvillä, jos voidaan todistaa, että valtion apurahat tuotantolaitosten hyväksi tosiaan tulevat olemaan niinkuin veri ihmisruumiissa, joka sydämmestä lähtee liikkeelle elinvoimia koko ruumiille antamaan, mutta palaa sen tehtyään takasin sydämeen, silloin voipi valtio vaaratta ryhtyä kotimaisen tuotannon turvaamiseen ja järjestämiseen, silloin voipi valtio kaikilla tuotannon aloilla seurata samaa periaatetta, minkä se hyväksyi tehdessään mainitun päätöksen.

Tämän luulisi olevan yksinkertaisimmin saavutettavissa siten, että tuotantolaitoksille myönnettäisiin valtion apurahoja *kahdella ehdolla*. Ensiksikin olisi määrättävä, että jokainen tuotantolaitos, joka tahtoo päästä nauttimaan turvaa pääoman sortoa vastaan, on itse lakattava sortamasta, s. o. alistuttava työmiesten palkkaamisessa *noudattamaan yleistä taksaa* ja muita sen yhteyteen kuuluvia ehtoja.

Toiseksi olisi ainoastaan niitten tuotantolaitosten päästävä nauttimaan apua yleisistä varoista, jotka suosuvat määräämään *rajan korkeimmalle osinkoprosentille*. Siinä ne kaksi rajaa, joitten väliin kaikki tuotanto olisi saatava talttumaan. Siinä ne keinot, joitten avulla nykyistä yhteiskuntajärjestystä vähääkään horjauttamatta, voidaan ajatella kehityksen rauhallisesti suuntautuvan taatulle uralle, jossa tulisi yhtä mahdottomaksi työmiesten nylkeminen kuin liiallisten omaisuuksien kasaantuminen yksin käsiin. Näitä keinoja oikein käyttämällä voidaan saada taasen kansan yhteinen omaisuus siirtymään yksityisten käsistä yhteiskunnan huostaan.

*

Mutta tarkastakaamme tätä teoriijaamme tarkemmin.

Kenties tekee jonkun näin rohkean parannuksen vastustajan mieli sanoa: »Myönnettäköön yhteiskunnan tosiaan olevan velkaa työväelle ja oletettakoon että se maksettaisiin siten, että, samalla kuin aletaan pitää silmällä, mitä vielä kansan yhteisestä omaisuudesta on pelastettavissa yksityisen pääoman kynsistä, myöskin ruvetaan pyrkimään alimman palkan järjestämiseen. Mutta

sulaa vääryyttä toki olisi se, että yhteiskunta ryhtyisi toimenpiteisin estääkseen yrittelevää liikemiestä saamasta itselleen niin paljon voittoa, kuin hänen kykynsä, rohkeutensa ja onnensa hänelle voipi tuottaa.» Mutta siitäpä juuri on kysymys, onko ankarimman oikeudentunnon mukaan pääomalla oikeutta rajattomasti yhteiskuntajärjestestyksen turvissa kasvamaan.

Käsittääksemme, että yhteiskunnalla on oikeus rajoittamaan pääomalle juoksevaa korkoa, tarvitsee vaan huomauttaa, mihin johtopäätöksiin tässä kohden voimassa oleva laki laillisesta korosta oikeuttaa. Lain säätäjällä on jo aikoja ennen nykyistä vapaan kilpailun aikakautta ollut selvänä se, kuinka suuri taipumus pääomalla on pääsemään ihmiskunnan vampyyriksi. Siitä syystä on laissa määrätty, ettei keneltäkään kansalaiselta saa lainatulle rahalle ottaa korkoa enemmän kuin 6 prosenttia. Se ei todista mitään, että laittoman koron kiskominen vasten alkuperäisen lain selvää henkeä myöhemmin on tehty osittain luvalliseksi. Silloin kun pankit eivät tyydy lailliseen korkoon, nimittävät ne liikakorkoja provisiooneiksi y. m. Eiväthän edes sellaiset koronkiskomistavat, kuin torpparien nylkeminen lainaksi annetusta (= vuokratusta) maasta, käyttölehmistä y. m. ole vähääkään ristiriidassa niitten oikeuskäsityksen kanssa, jotka soisivat pääomalle virtaavan koron niin korkeaksi kuin mahdollista. Mutta lain henki on ihmishengen tuote ja se on aivan selvä. Aivan samalla tavalla kuin laki ei rankaise yksinomaan varasta siitä, että hän joltakulta kansalaiselta on anastanut tämän tavaraa, vaan rankaisee jokaista, joka auttaa varasta, peittää tahi ostaa häneltä varastetun esineen, aivan samalla tapaa ei koronkiskomista ole yksin-

omaan se, että ottaa puhtaassa rahassa lainatulle rahamallalle enemmän korkoa kuin 6 sadalta vuodessa, vaan ovat koronkiskojia vanhan lakimme mukaan kaikki ne, jotka pääomallensa nauttivat korkoa enemmän kuin 6 prosenttia.

Jos yleensä tarkastamme pääoman suhdetta yhteiskunnalliseen kehitykseen, niin näemme kaikkialla sen ilmiön, että missä yhteiskuntajärjestys on taatuimmalla kannalla, siellä pääoma rohkeasti levitteleikse kaikille tahoille niinkuin etana tietäessään olevansa varmassa turvassa. Mutta annas kun pientäkin vaaraa vainutaan, kyllä pääomat pian katoavat näkämättömiin ja niiden kanssa tekemisiin joutunut yhteiskunta tärisee liitoksissaan. Minkä korkeammalle kulttuurikannalle yhteiskunta nousee, sen enemmän tuntuu pääoman häilyvä vaikutus sen syrjäsupukkoihin, mutta ne yhteiskunnat, joissa ei ole vielä mitään kulttuurijärjestystä, ovat pääoman vaikutuksesta aivan vapaita. Jos me siis sanomme yksityisten pääomain omistajain saavan kiittää kehittyneitä yhteiskunta-oloja siitä, että he saavat varmasti korkoja rahoillensa, niin ei sitä vastaan liene kelläkään muistuttamista. Mutta silloinpa voipi myöskin työmies, jonka työn palkkiosta osa juuri pääoman koron muodostaa, syyttää yhteiskuntaa siitä, että sen nykyinen järjestys ei ole oikea, koska se vaikuttaa, ettei suurin osa sen jäsenistä itse saa nauttia kaikkia työnsä hedelmiä.

Yhteiskunta on siis ei ainoastaan oikeutettu vaan velvollinen nojautumalla sekä voimassa olevien lakien henkeen että yleisen ihmisyyden lakeihin, ryhtyä, jäseniensä valtavan enemmistön tilaa parantaakseen, pääoman korkomäärän yleiseen rajoittamiseen.

Niinkauan kuin työnostajina vielä on teollisuuden ja maanviljelyksen alalla yksityisiä kansalaisia, tulee tietysti vaikeammaksi vetää rajaa sille, minkä verran voitosta on luettava tehtailijan, maanviljelijän, talonomistahi muun liikemiehen omaksi työpalkaksi, mikä puhtaaksi pääoman koroksi, mutta se vaikeus näkyy olevan hyvää vauhtia katoamassa, sillä ei kulune paljokaan aikaa ennenkuin persoonalliset isännät katoavat kokonaan suurilta tuotanto-aloilta, ja sijalle kaikkialla astuvat osakeyhtiöt isännöitsijöineen ja työnjohtajineen. Voipi ajatella koron rajoituksen silloin käyvän päinsä seuraavalla tavalla: Yhteiskunta tarjoaa osakeyhtiöille hyvin edullisia lainoja tahi suoranaisia apurahoja sillä ehdolla, että työväen palkat on maksettavat laillisen työtaksan mukaan ja että voitto-osinko ei saa nousta yli laillisen koron. Yhtiöllä on nyt oikeus hyväksyä yhteiskunnan tarjous tahi hylätä se. Jos se tarjouksen hyväksyy, niin saa se kyllä tyytyä rajoitettuun voittoon, mutta sille on korvauksena se yhteiskunnan turva, apurahojen tuottama tappion mahdollisuuden pienemmyys sekä työväen tyytyväisyys ja sitä seuraava parempi työkyky. Jos se taas ei tarjoustusta ota vastaan, ei yhteiskuntaa liikuta sen konkurssiin joutuminen tahi muut vahingot, ja työväellä on vapaat kädet lakkojen avulla opettaa sille ihmisyyttä.

Etä liikavoitot tulisivat suoranaisesti tahi välillisesti yhteiskunnan kautta käytettäväiksi kaikkien yhteiskunnan »työmiesten» hyväksi, on luonnollista. Niistä rahoista sitä sitten riittäisi yhtä hyvin tapaturma-, henkija vanhuuden vakuutuksiin kuin lasten kasvatukseen ja ja yleensä kansanvalistus- ja huvitarkoituksiin. Luonnollista on, ettei tämä yhteiskunnan sekaantuminen tuo-

tantoon tulisi koskemaan niitä kansalaisia, jotka viljelevät maata, tahi omistavat taloja omiksi tarpeikseen, ja syytä on olettaa, että monelle ammatti-alalle, missä persoonallinen kätevyys, aisti tahi erityiset opinnot liittyvät liikkeen harjoittamiseksi, yhteiskunnan ei tarvitse laisinkaan sekaantua, mutta sielläpä ei pääomalla olekaan paljon sananvaltaa ja työväen on helppo pitää puoliansa, jos sellainen yksityinen työnantaja rupeaisi väkäämään yleistä katsantotapaa vastaan.

Mutta kaikkien sellaisten liikkeitten, jotka rakennetaan niitten voitosta osattomain kansalaisten työn nojaan, olisi tultava yhteiskunnan vaikutuksen alaisiksi. Kun kaikki kiinteän omaisuuden nojaan rakennetut liikeyritykset, niinkuin maatilat, tehtaat, kaupunkitalot, laivat, yksityiset rautatiet, ja raitiotiet y. m. s., jotka useista merkeistä, eikä vähemmän viimeaikaisten yksityispankkien paisumispuuhista päättäen, ovat tuomitut luisumaan persoonallisten isäntien käsistä persoonattomain osakkeitten haltuun, ensiksi on ohjattu laillisten äyräitten sisälle, tulee muitten suurempien liikkeitten vuoro. Kun kerran persoonallisten kapakanisäntäin sijalle ovat niin suurella menestyksellä voineet astua persoonattomat anniskeluyhtiöitten osakkeet, ei ole mitään syytä olettaa, ettei yhteiskunta, yhäti samaa päämäärää silmällä pitäen, voisi saada samanlaista vaikutusvaltaa kauppaan. Se ryhtyisi vaan avustamaan sellaisia kulutusyhtiöitä, jotka sen ehtoihin suostuvat, ja yksityiskauppiaitten kilpailu tulisi muutamien vuosikymmenien kuluessa mahdottomaksi.

Kun tällä tavoin pääoma kaikilla aloilla, missä se liikkuu, olisi saatu rajoitetuksi selittämieni äyräitten si-

sälle, voipi nykyisen yhteiskunnan jäsen katsoa päämäärän saavutetuksi.

*

Mutta vieläkin kauemmas tähtäävälle »haaveilijalle« avautuu mahdollisuus yhä korkeampaan kehitykseen.

Kun tällainen kehitys taloudellisella alalla tietysti edellyttää samanlaista edistystä muillakin aloilla, kun kansanvalistuksen silloin täytyy olla syöpynyt kaikkiin yhteiskunnan kerroksiin ja jokaisella kansalaisoikeuksia nauttivalla yhteiskunnan jäsenellä on varallisuuteen katsomatta sama sananvalta yhteisissä asioissa, tulee tietysti yhteiskunnasta itsestään riippumaan, kuinka ahtaitten rajojen sisällä se tahtoo sallia yksityisen pääoman liikkua.

Tämä käynee selväksi seuraavasta esimerkistä:

Ajatelkaamme, että valtion ruvettua antamaan tuollaisia apurahoja yksityisille osakeyhtiöille, muuan yhtiö ostaa puolen miljoonan hintaisen tilan, saaden 250,000 markan suuruisen edullisen apurahan valtiolta. Ja oletta-
kaamme että apuraha olisi annettu aivan korottomana lainana, sanokaamme 25 vuodeksi sillä ehdolla, että yhtiö ei jakaisi osakkaille osinkona 6 prosenttia enemmän ja maksaisi työväelle palkat vahvistetun taksan mukaan. Luonnollista on, että kapitalisti mielellään sijoittaa rahansa tuollaiseen ahveriin, sillä jos voitaisiinkin pitää epävarmana, antaako tila taatusti 6 prosenttia puhdasta voittoa puolelle miljoonalle, ei kapitalistin toki tarvitse vähääkään epäillä, että voitot riittävät 6 prosentiksi $\frac{1}{4}$ miljoonalle. Jos voitto taasen nousisi enempään, kuin 6 prosenttia $\frac{1}{4}$ miljoonalle tekee, niin mitäpä ka-

pitalisteilla olisi sitä vastaan, että valtio saisi rahoilleensa koroksi loput voitosta. Kapitalistit tyytyisivät silloin 6 prosenttiin aivan niinkuin ne nyt jo tyytyvät anniskelu-yhtiöissä ja Suomi-yhtiössä 8:aan.

Nyt kuluisivat nuo 25 vuotta ja lainan maksaminen tulisi kysymykseen. Onko luultavaa, että osakeyhtiö tahtoisivat sitovista ehdoista irti päästäkseen maksaa pois valtion korotta lainatut rahat? Eikös mitä! Päinvastoin voisi yhteiskunta silloin olojen kehityksen mukaan muuttaa ehdot sellaisiksi, että korkein luvallinen jako-osuusprosentti alennettaisiin esim. 4:ään ja työväen palkat samassa suhteessa korotettaisiin. Pääoma saisi siis seuraavina 55 vuotena enää vaan 4 prosenttia työväen työn hedelmistä omakseen. Tällä tavoin jatkuisi kehitys, voitto-osingot alenisivat ja palkat kohoaisivat, kunnes olisi päästy sille rajalle, että yleinen mielipide kieltäisi pääomalta oikeuden minkäänlaisen koron nauttimiseen. Yhteiskunta maksaisi nyt pois tuon $\frac{1}{4}$ miljoonan ja yhtiön olisi pakko se vastaanottaa, sillä muussa tapauksessa se joutuisi lakonlaiseksi. Työnjohtajat ja työväki pääsisivät nyt, tilan jouduttua kokonaan valtion huostaan, nauttimaan suoranaisesti kaikki tulot työstään, paitsi sitä osaa, mikä valtion huostaan siirtyisi.

Mitä tekevät silloin kapitalistit, kun yhteiskunta ryhtyy tähän »pakkoluovutustoimeen» kaikilla aloilla?

Ponnistellessaan voimiaan löytääkseen yhä uusia toimialoja, joihin yhteiskunta ei vielä ole katsonut tarpeelliseksi sekaantua, olisi heidän vihdoin mahdoton saada palvelukseensa työmiehiä. Sillä kukapa suostuisi jakamaan heidän kanssaan työnsä hedelmiä, kun jokai-

nen, yhteiskunnalle työtä tehdessään, saa kaikki työnsä hedelmät omakseen.

Silloin kun tämä tapahtuu, on pääoman historiallinen tehtävä täytetty. Yhteiskunta on silloin kaikilla aloilla astunut yksityisen pääoman sijaan työnantajaksi, ja polosella yksityiskapitalistilla ei ole enää muuta edessä kuin ruveta syömään korotta jäänyttä pääomaansa, läheteäkseen sen loputtua etsimään sellaista työtä, mihin hän kykenee, niinkuin muutkin yhteiskunnan jäsenet. Silloin on viimeiseen tippaan korvattu ne kärsimysten karpalot, joita työväki on vuosisatojen läpi pääomain painon alla vuodattanut. Jokainen yhteiskunnan jäsen, mies sekä nainen, saa tuloja itselleen sen verran, kuin hän viitsii tarjona olevaa työtä tehdä. Reima työmies, möi hän sitten työvoimansa keksintöjen tekijänä tahi lannan vettäjänä yhteiskunnalle, voipi silloin esi-isäinsä tavalla taasen tulkita tyytyväisyyttään kehasemalla: Mies syö, mies saa, miehelle Jumala antaa!

Osuustoiminta reformin perustaksi.

Yhteiskunta-elämä on järjestystä. Siitä me olemme jo yksimielisiä. Tämä järjestys nojaa sille yhteiskuntajäsenten yhteisajatukselle, jota me nimitämme *oikeudeksi* ja joka takaa jokaiselle persoonallisia *etuja* sen mukaan kuin hän tahtoo persoonallisia *velvollisuuksia* kantaa. Tätä yhteiskunnan perus-sääntöä ei kapitalismi tunnusta, vaan on asettanut järjestyksen sijalle huijauksen ja oikeuden sijalle (rahallisesti) väkevämmän vallan heikomman kukistamiseen.

Tämä kapitalismin perus-prinsiippi väkevämmän valasta heikomman kukistamiseen se nyt on vapaakilpailun nimellä hävittänyt käsiteollisuuden ja pieniviljelyksen, ja saattanut kaikki yhteiskunnalliset oikeudet riippuviksi tuosta rahallisesta väkevämmyydestä. Olkoon kansalainen millä yhteiskunnallisella alalla hyvänsä, olkoon hän kuinka rauhallinen, kuinka rehetlinen, kuinka puhdasmaineinen, kuinka ansiokas hyvänsä, hän ei ole milloinkaan turvassa sitä väkevämmyyttä vastaan, joka piilee kapitalistisen systeemin takana. Rakentahoon hän itselleen kodin minne hyvänsä, aina on kapitalismin shakaa-

leilla tuhansia keinoja hänen vainoomiseensa. Tämän ovat jotkut kapitalistiset lainsäätäjät käsittäneet. Ja he ovat koettaneet asiata auttaakin. Mutta millä tavalla? Ryhtymälläkö perus-syytä poistamaan? Eikös mitä. Ei he prostitutsioonin poistaa tahdo siitä syystä, että se on kauhea rikos kansan tyttäriä vastaan, vaan siitä syystä, että sitä ei ole osattu saattaa lailliseksi laitokseksi.

Suurkapitalismi nielee tahi hävittää kaiken pienten kilpailun! Se on nyt jo kumoamaton totuus. Turhaan ovat siis, kapitalistiset lainsäätäjät eri maissa »pyrkineet turvaamaan tilattomille hankittua maata kapitalin ylivoimaa, keinottelua — vastaan, säilyttääkseen pienviljelys-tilat semmoisenaan». Kaikki ne keinot, joilla on koetettu estää maanpitäjää myymästä tilaansa tahi sitä panttaamasta ovat olleet kapitalistista pulttyyri-työtä, jolla ne on osannut yksinkertaisia ihmisiä eksyttää oikeata syytä näkemästä. Niinkauan kuin yksinäistä pienmaanviljelijää piirittää joka puolelta kapitalistinen pelihelveti, ovat kaikki tuollaiset keinotekoiset holhous-yritykset tunnotonta pilkkaa, sillä ne ainoastaan ehkäsevät häntä käyttämästä vapaakilpailun pyörteessä kaikkia niitä keinoja, mitkä hänen ympärillään olevilla, vapain käsin kauppaleivillä on käytettävänä. Pane mies pelaamaan uhkapeliä ja kiellä häntä käyttämästä vapaasti kaikkia niitä tilaisuuksia voittoon, mitkä pelissä tulevat tarjolle, niin pian hän omaisuutensa menettää. Sama on tuon pienviljelijöiltä ryösetyn vapaakilpailu-oikeuden kahlehtimisen laita. Jos yhteiskunta edelleen pysyy kapitalistisena, niin antaa jokaisen sankarin koittaa, kunnes Rochefeller anastaa itselleen kaikki. Jos kapitalistinen huijaus on

havaittu turmiolliseksi, niin astukoon valtio esille ja otakoon yksityiset työvoimiensa myyjät siipiensä suojaan yksityisiä kapitalisteja vastaan.

Olettakaamme vertailun vuoksi, että Suomen rautatiet olisivat yksityisten ja yhtiöitten käsissä ja ne voisivat mielinmäärin määrätä kuten Amerikassa rahtien hintain avulla, mitä maksaa rauta Kuopiossa, mitä sokeri Jyväskylässä.

Mitäpä apua olisi silloin valtion lainoista yksityisten kulkuneuvojen auttamiseksi tahi muista sellaisista lainoista ostajain turvaamiseksi kapitalistien ahneutta vastaan. Amerikka sen osottaa, että ainoa keino on valtion astuminen yksityisten yhtiöitten sijalle.

Ajatalkaamme, miten olisivat olot, jos postilaitos olisi yksityisten yhtiöitten hallussa. Kuka haluaa ruveta väittämään, että löytyy mitään tyydyttävää välitietä olemassa, yksityisten sanansaattajain ja valtion postilaitoksen välillä.

Aivan sama on laita maanviljelyksen. Uudet keksinnöt, uudet kulkuneuvot, uudet kulttuuri-tarpeet ja valtiollinen yhteiselämä ajaa meidät tahtoen tahi tahtomatta laajaan yhteis-toimintaan. Jos yksi tuhannesta on kemisti, yksi tuhannesta on hyvä kirveitten karkasia, yksi tuhannesta on hyvä hevosten kasvattaja, yksi tuhannesta osaa valmistaa hyvää voita j. n. e. niin nuo 999 saavat nauttia yhteisesti tuon yhden tietojen tuotaman siunauksen. Jos jokainen tuhannesta tuottaa jollakin erikoistiedollaan siunausta tuhannelle, niin kuinka suureksi tuleekaan silloin siunaus? Tätä eivät ahneuden palvelijat ymmärrä. Mutta se osottaa, mihin suuntaan

edistyksen täytyy kulkea. Päämääränä täytyy olla valtion astuminen kansalaisten yhteiseksi työnantajaksi. Jos me sitä pidämme mielessäme, silloin ei ole vaikea sopia siitä, mistä on aloitettava. Tuo päämäärä edellyttää laajaa, mahtavaa järjestöä. Sitä meillä ei vielä ole olemassa. Valtiorautatie-verkkomme ja postilaitoksemme ovat tyydyttävässä kunnossa, mutta ne ovat vaatineet suurta kehitys- ja järjestymistyötä. Aloitettakoon siis kernaasti pienempien järjestöjen luomisesta, mutta pidettäköön heti niitä perustettaessa silmällä etusijassa vapautumista kapitalistisesta huijauksesta. Teollisuuden alalla tämä on vaikeata, mutta juuri maanviljelyksen alalla tämä on ainoa luonnollinen työtapo. Muinaisajan talkoot meille todistavat, että esi-isämme ymmärsivät yhteistoiminnan hyödyn. Entisten suurperheisten talonpoikaistalojen taloudellinen riippumattomuus sitä todistaa. Kapitalistiset trustit ovat nekin vahvistuksena sille, että ainoastaan hyvin järjestetty työ tuottaa pysyviä hedelmiä. Jos uusiin reformeihin ruvetessa ryhdytään maitten silpomis-työhön siitä syystä, että suurmaanviljelys uudenaikaisten keksintöjenkään avulla ei kannata, niin se vasta on oikeata ojasta allikkoon ajamista. Kapitalisteille tietysti on sen edullisempaa, minkä turvattompia pikkutilallisia syntyisi. Niitä on sitten ajan tullen hyvä asianajajien avulla korkottaa tiloiltaan. Ja minkä monimutkaisemmilla holhouskahleilla näitten omistusoikeus tiloihinsa olisi määritelty, sen enemmän työtä riitain ylläpitäjillä. Avainta uuteen reformityöhön ei tämä keino sisällä.

Ruvetkaamme järjestämään maatalousasioitamme, niin, ette edes hra Rockefeller pysty niitä järkyttämään.

Siinä on tehtävämme! Nykyisissä oloissa hän voisi ostaa dollareillaan suurimman osan Suomen niemeä ja viedä suurimman osan työvästөөämme Alaskaan rautatietä rakentamaan Behringin salmen alitse.

Me, Suomen kodittomat emme halua päästä turvattomina yksinäisinä korpeen kantoja nostelemaan, vaan me vaadimme valtiota takaamaan kullekin yhteiskunnan jäsenelle hänen työnsä hedelmät. Me olemme kansamme enemmistö.

Me nimitämme nykyistä suurta maatalous-kysymystä »kodittomuus-kysymykseksi» osottaaksemme, että me emme katso asiata hätääntyneen virkamiehistön, konkurssin partaalle joutuneen suurtilallisen, emmekä neuvottoman pikkutilallisenkaan kannalta, vaan puhtaan kodittoman proletarin kannalta, sellaisen, jonka ovella työttömyyshirviö aina vaanii saalistansa. Kansamme enemmistön tarpeet ovat koko kansan tarpeita. Tämä enemmistö, jonka ainoa omaisuus on sen *työvoima*, se nykyhetkellä korkeimmalle äänensä kohottaa.

Tämä enemmistö se huutaa: Niinkauan kuin meidän ainoa omaisuutemme — oma työvoimamme — on lain suojeluksen ulkopuolella, me pidämme kaikkea muutakin omistusoikeutta vääryytenä. Niinkauan kuin yksityinen henkilö voi lain turvissa räakätä tuhansia kansalaisia nälällä siitä syystä, että väärä lainsäädäntö *pakottaa* kansalaisia myymään työvoimansa yksityisille kapitalisteille, niinkauan me pidämme nykyistä yhteiskunta järjestystä anarkiana, jossa väkevämmät, lainturvissa järjestyneinä työvoimain ostajiksi, nauttivat kaikkia yhteiskunnallisia etuja, mutta heikommat lainsäädännöillä järjestämättä ovat turvattomampia kuin hevoset, joitten

työvoimain käytäjillä toki on lainmääräämä vastuunalaisuus.

Jos tämän kansamme enemmistön ääntä ei oteta varteen uuteen lainsäädäntöön ryhdyttäessä, niin koko tuosta innostuksesta maatalous-reformeihin, mikä nykyisin on nähtävänä yläluokan piirissä, täytyy sanoa: »paljon huutoa, vähän villoja».

Jos tahdotaan lähteä oikeata tietä kulkemaan tämän suuren kysymyksen ratkaisemiseen, niin täytyy asiata tarkastaa työttömyyden kannalta. Sieltäpäin liikkeelle lähdetessä, koko kysymys selviytyy.

Työttömyys on tulos siitä, että työnsaanti on jätetty kokonaan riippumaan yksityisten henkilöitten rikastumis-halusta. Siitä on seurauksena myöskin riidat työpalkoista, työlakot ja työsulut.

Tässähän on se erehdys, mitä yhteiskunnan etupäässä on riennettävä korjaamaan. Kansalaisten työnsaanti ei saa riippua yksityisten — suureksi osaksi muukalaisten — rikastumishalusta. Kun valtio on itse kansa, niin valtion ensi tehtävä on tämän velvollisuutensa tunnustaminen ja tehtyjen erehdysten korjaaminen. Valtion on toimitettava niin, ettei kenenkään kansalaisen ole *pakko kaupata työvoimaansa*. Valtiolla on kaikki keinot — maa, tuotantovälikappaleet, lainturva, ammattitaito ja valta kurinpitoon — muodostamaan sellaisia järjestöjä, jotka takaavat kullekin työntekijälle hänelle oikeudenmukaisesti tulevat hedelmät hänen työstään. Miten valtion on meneteltävä siinä välitystyössä, mikä eri työntekijäin välillä tapahtuu — tuotanto ja nautinto —, ennenkuin työmies pääsee kaikkina kulttuuritarpeinaan.

nauttimaan työnsä hedelmiä, siitä tarjoaa meille suur-kapitalismi jo riittävästi ohjeita.

Valtiolla on ennestään itse lainsäädännön alalla tieto »itsensä-kannattavaisuus-periaatteesta» maanviljelyksen alalla. Kapitalismi on hajotus- ja hävitys-työssään tämänkin entisajoiltaan perityn totuuden kumonnut. Mutta opittakoon sitä jälleen ymmärtämään. Ennen olivat maatilat itsensä-kannattavia patriarkaarisen järjestyksen turvissa ilman koneita ja ilman kapitalistisia vaihtovälikappaleita. Miksi ei nyt voida saada tiloja itseään kannattaviksi, jos niihin iskee kyntensä riittävä määrä kotia kaipaavia kansalaisia uudenaikaisen järjestyksen turvissa.

Tällaiseen järjestykseen on meillä jo tie auki Osuustoimintalain avulla.

Näitä tällaisia itsensä-kannattavaisuuden periaatetta noudattavia osuuskuntia on kodittomain ruvettava yli koko maan perustamaan ja niitä on hallituksen lainoilla ja muilla keinoilla turvattava. Silloin alkaa vesoa se uusi laillinen järjestö, joka lopettaa kodittomuuden ja työttömyyden, vapauttaa kansalaiset kapitalistisen anarkiaan jaloista.

Kodittoman kansamme enemmistön kannalta maatalous-reformi-kysymystä katsottaessa siis mielestämme olisi ensi asiaksi meneteltävä seuraavasti:

a) tällaiseen tarkotukseen ennestään jo hallituksen käytettävänä olevia varoja olisi ruvettava edullisilla ehdoilla lainaamaan sellaisille osuuskunnille, jotka, itsensä-kannattavaisuus-periaatetta silmällä pitäen, aikovat järjestyä sellaisiksi keskinäisiksi maalaistuotantokunniksi, joit-

ten pääasiana tulee olemaan työn hedelmäin takaaminen niitten oikeille tuottajille.

b) hallituksen olisi käskettävä metsähallituksen kokoamaan kaikki tarpeelliset tiedot sellaisista kruunun tiloista eri osissa maata, jotka ovat tällaisten tuotantokuntien käytettäväksi erityisen soveliaita.

c) hallituksen olisi kutsuttava monipuolisesti kokeneita henkilöitä komiteaan tutkimaan puolueettomasti ja perinpohjaisesti koko tätä suurta talouskysymystä ja valmistamaan seikkaperäisen ehdotuksen siitä, millä tavalla maatalous-kysymystä on ryhdyttävä ratkaisemaan niin, että samalla saisivat ratkaisuunsa kysymykset:

- a) kansan enemmistön kodittomuudesta,
- b) säännöllisesti uudistuvasta työttömyydestä,
- c) siirtolaisuudesta,
- d) pikku-maanviljelijäin vaikeuksista,
- e) suurmaanviljelyksen kannattamattomuudesta,
- f) torpparien ja tilanomistajain riitaisuuksista,
- g) viljeltyjen maatilain kasaantumisesta metsittymään muukalaisten tukki-yhtiöitten käsissä.
- h) useista muista näitten kanssa lähimmässä yhteydessä olevista kysymyksistä.

*

Myöhemmän ajan keksinnöt, sähkö, radium y. m., ovat meille opettaneet, että elämän perusperiaatteja ei voida käsittää rajallisissa muodoissa, vaan ainoastaan eräissä meidän tajuntakeinojemme avulla vastaanotettavissa suhteissa. Elämää on kaikkialla, mutta meillä on tietoa vaan siitä elämästä, mikä ilmenee meidän suhteis-

samme, oli sitten kysymys pienuudesta ja suuruudesta tahi muista elämän tasoista.

Vapaus-käsittekin on suhteellista. Mikä toisissa oloissa on rikksellisuutta, se on toisissa kiitettävää. Verratkaamme vaan perhepiiriä ja peli-helvettä, niin tämän käsitämme. Niimpä käsittää kapitalisti ihanteellisella vapaudella sitä, että hän, kuultuaan kilpailijansa tehneen suuren lautaurakan, ostaa kaikki metsät tämän sahan ympäriltä. Anarkistinen materialisti pitää sitä taas vapautena, että saa rangaistuksetta sylkeä hänelle vastenmielisen henkilön silmille tahi särkeä hänen talonsa ikkunat.

Kuitenkin me tunnemme ja tiedämme, että me kaipaamme vapautta, *oikeata vapautta*. Mitä se on sitten? Se on velvollisuuksien ja oikeuksien tasapaino. Sitä sanotaan fysiikassa järjestykseksi, kemiassa aineeksi, kasvikunnassa elämäksi, eläinkunnassa rauhaksi, ihmiskunnassa perhepiirissä rakkaudeksi ja yhteiskunta-elämässä oikeudeksi. Mutta se on kuitenkin ihan sama luonnon laki, ilmeten eri tavalla eri kehitys-asteilla. Ylimmällä kehitys-asteelta sitä kutsutaan (kirkollisella sanalla) autuudeksi. Ilman tätä oikeata vapautta on kaikki elämä mahdotonta. Yhteiskunta on nyt hajuus-tilassa siis siitä syystä, että tämä oikean vapauden suhde ihmisten keskuudessa on kapitalistisen anarkian kautta kirkon valheopin turvissa alkohoolin avulla kadonnut.

Jos tahdotaan jälleen saada elämää, rauhaa, rakkautta, oikeutta tuottava yhteiskunta-järjestys luoduksi, on alotettava tuosta kaiken elämän peruslaista.

Sitä tarkoittaa »Osuustoverikunta Elämä i. 1.» jonka säännöt nyt ovat vahvistetut.

Osuuskunnan varsinaisena päämääränä on, kuten 4 § sen ilmasee, kiinnittää kansalaisten työvoimia omaan pysyvään työhön sillä tavalla, että osuuskunta niin paljon kuin mahdollista koettaa päästä riippumattomaksi sen ulkopuolella olevasta tuotannosta. Tätä tarkoitusta silmällä pitäen on kaikilla aloilla, missä osuuskunnan jäsenien edut ovat yhteisiä, mikäli mahdollista, järjestyttävä keskinäisen yhteistoiminnan kannalle, jotta työvoimaa ja varoja ei missään suhteessa hukkaan kulutettaisi ja yhteistoiminnan edut jäisi nauttimatta.

Jotta *oikeus* tulisi pysyväksi osuuskunnan keskuuteen ratkasee, kuten 22 §:ssä lähemmin määritellään, kaikki osuuskunnan, sen alaosastojen ja jäsenten kesken mahdollisesti syntyvät riitaisuudet sovinto-oikeus, johon kumpikin riitapuoli, toisen riitapuolen sitä vaadittua, on velvoitunut valitsemaan kaksi jäsentä 14 päivän sisällä, ilmoitus-päivä siihen luettuna.

Jotta kapitalistinen ahneus ei pääsisi määräämään osuuskunnan toimintaa määrätään 8 §:ssä:

Osuuskunnan puhdas voitto siirtyy vararahastoon siksi, kunnes se nousee sataan tuhanteen (100,000) Suomen markkaan. Silloin kun vararahasto on viiteenkymmeneen tuhanteen noussut, maksetaan kuitenkin jo osuuspääomalle viisi (5) prosenttia korkoa vuodessa. Se voitto mikä jää yli vararahastoon kuuluvan ja pääoman koroksi käytettävän, lankeaa yhteisesti käytettäväksi osuuskunnan työväestön hyväksi sen mukaan kuin varsinaisen (vuosi) kokous näitten sääntöjen 21 §:n j momentin mukaan kulloinkin määrää.

Ja kyetäkseen kokoamaan kaikki kapitalistiseen sodankäyntiin kyllästyneet kansalaiset yhteisen toimintalipun alle, säätää 21 §:

Osuuskunnalla on valta perustaa tahi liittää itseensä ennen perustettuja osuuskuntia alaosuuskunniksi siten, että pääosuuskunnan hallitus vahvistaa niille osuuskunnan varsinaisten sääntöjen lisäksi erityiset toimintaohjeet. Alaosuuskunnilla tulee olla:

a) oma 5 henkinen johtokuntansa, jonka puheenjohtajan hallitus johtokuntaan valituista jäsenistä määrää,

b) omat rahavaransa,

c) oman kirjanpitonsa,

d) oma vastuunalaisuutensa,

e) niitten tilikirjat ovat aina avoinna pää-osuuskunnan määräämän henkilön tarkastukselle,

f) niitten jäsenet ovat äänivaltaisia pää-osuuskunnassa, jos heidän omistamansa osuuden tahi osuuksien nimellis-arvo on vähintään sata (100) Suomen markkaa,

g) niitten johtokuntien kokouksissa saa yksi hallituksen jäsenistä, siihen toimeen valittuna, olla läsnä ja ottaa osaa keskusteluihin, vaan ei äänestyksiin,

h) niitten voittovarat siirtyvät pää-osuuskunnan vararahastoon,

i) niitten veloista tulevat pää-osuuskunnan varat, kun vararahasto on noussut sataan tuhanteen (100,000) markkaan, olemaan takuussa toimintaohjeissa vast'edes lähemmin määrättävällä tavalla,

j) kun voiton jakoon voidaan ryhtyä, tulee kunkin ala-osuuskunnan osalle — niitten etujen lisäksi, mitkä vuosikokouksessa julistetaan kaikkien ala-osuuskuntien jäsenille yhteisiksi ja joihin kunkin ala-osuuskunnan on

jäsenmääränsä mukaan suhteellisesti varoja siirrettävä, — lankeamaan se rahamäärä, joka kunkin tilipäätöksessä jääpi ylijäämäksi. Tämä ylijäämä on ala-osuuskunnan johtokunnan harkinnan mukaan yhteisesti käytettävä kaikkien ala-osuuskunnan työmiesten hyväksi.

Niinpien kuin siis löytyy viisikin henkilöä, jotka tahtovat *järjestyä* ala-osuuskuntana toimimaan »Osuus-toverikunta Elämän» turvissa, saaden tasan senverran oikeuksia kuin velvollisuuksiakin, he vaan ilmoittakoot siitä osuuskunnan hallinnon sihteerille, joka toimittaa heille säännöt, toimintaohjeet ja tarpeen mukaan tulee heitä alkujärjestytyössä auttamaan.

Tällä tavoin se suuri järjestyminen saadaan »systemaattisesti» toimitetuksi, mikä lopettaa kansamme »kodittomuuden», lopettaa »työttömyyden», lopettaa »siirtolaisuuden» ja lopettaa »työlakot».

Ne joilla on korvat, kuulkaat. Kuurot kulkekoot edelleen omia teitään.
